

§ 1 Anmälan om vice ordförande i utskott

Andre vice talmannen anmälde att *Teres Lindberg* (S) valts till tredje vice ordförande i trafikutskottet från och med den 10 september.

§ 2 Meddelande om statsministerns frågestund

Andre vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 17 september kl. 14.00* skulle frågor besvaras av statsminister *Stefan Löfven* (S).

§ 3 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte

Andre vice talmannen meddelade att *tisdagen den 29 september kl. 13.00* skulle återrapportering från Europeiska rådets möte den 24–25 september äga rum.

§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2020/21:1 för torsdagen den 10 september i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från skatteutskottet.

§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2019/20:462

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:462 Åtgärder för att minska gifterna i Östersjöns fisk

av *Lars Beckman* (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 18 september 2020.

Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 14 september 2020

Miljödepartementet
Isabella Lövin (MP)
Enligt uppdrag
Egon Abresparr
Expeditionschef

Interpellation 2019/20:465

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:465 Preems utbyggnad i Lysekil
av Jessica Rosencrantz (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 18 september 2020.

Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 14 september 2020

Miljödepartementet
Isabella Lövin (MP)
Enligt uppdrag
Egon Abresparr
Expeditionschef
genom
Thomas Pettersson
Assistent till expeditionschefen

*Svar på
interpellationer*

§ 6 Svar på interpellation 2019/20:468 om reduktionsplikt

Anf. 1 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Maria Stockhaus har frågat miljö- och klimatminister Isabella Lövin när hon planerar att komma med besked kring den framtida reduktionsplikten. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Reduktionsplikten är ett av regeringens viktigaste styrmedel för att minska utsläppen av växthusgaser och därmed nå Sveriges klimatmål. Men det är inte enbart genom att skärpa reduktionsplikten vi ska nå dessa mål. Det är en del av ett arbete där vi också ska främja transporteffektivitet, elektrifiering och energieffektiva fordon. Reduktionsplikten är alltså en del av en bred styrmedelsmix för att minska utsläppen på ett kostnads-effektivt sätt.

För att följa utvecklingen har det inrättats kontrollstationer för reduktionsplikten. Regeringskansliet mottog en reviderad underlagsrapport för årets kontrollstation från Energimyndigheten i december 2019. Sedan dess har ett intensivt arbete skett på Regeringskansliet för att ta fram förslag. Jag har full förståelse för den oro som berörda branscher har över att det dröjt med besked. Detta är en komplicerad fråga, och jag är säker på att samma branscher också har ett intresse av att de förslag som regeringen lämnar är väl underbyggda.

Regeringen meddelade i fredags att en överenskommelse om reduktionsplikten är på plats. Inriktningen är en linjär bana med indikativa reduktionsnivåer för 2030 på 28 procent för bensin och 66 procent för diesel, med en kontrollstation 2022. Nya reduktionsnivåer bedöms kunna träda i kraft tidigast den 30 juni 2021. De reduktionsnivåer som gäller i år kommer att gälla fram tills nya nivåer träder i kraft. Regeringen kommer under hösten att remittera en promemoria med förslag på hur reduktionsplikten ska utvecklas fram till 2030.

Reduktionsplikten ger en tydlig signal om en stabil och ökande efterfrågan på biodrivmedel och ger förutsättningar för industrin att investera i produktionskapacitet. Sverige har goda förutsättningar att öka den inhemska produktionen av biodrivmedel med låg klimatpåverkan för att även öka den svenska självförsörjningsgraden på biodrivmedel. Regeringen kommer inom kort även att besluta om ett uppdrag till Energimyndigheten att utreda behovet av ytterligare styrmedel för att främja vissa biodrivmedelsanläggningar, vilket aviserades i den klimatpolitiska handlingsplanen.

Anf. 2 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Vi är alla överens om målet för transportsektorn, det vill säga att man ska minska utsläppen med 70 procent till 2030. Det är ett ambitiöst mål, och det kommer, precis som statsrådet nämnde, att kräva fler åtgärder. Elektrifiering av fordonsflottan kommer att vara en viktig del. Vätgas kan vara en annan del av lösningen, men även hållbart producerat biobränsle behövs för att kunna nå målet 2030. Biobränsle kommer att behövas om man tänker sig att reduktionsplikten också ska omfatta flygbränsle för att minska även flygets utsläpp.

Utvecklingen går jättefort i alla inblandade branscher, men de behöver väldigt god framförhållning för att ställa om vad gäller investeringar i motorer och i anläggningar som tillverkar bränsle. Det här gäller även de 2 670 bensinmackor som finns runt om i Sverige. Om man ska kunna få ut nytt bränsle till dem krävs en framförhållning för att detta ska fungera ordentligt överallt.

Omställningen kräver investeringar, och om man ska våga göra detta krävs tydliga spelregler och en långsiktighet. Man behöver inte bara veta nästa steg utan kanske flera steg framåt för att man ska kunna anpassa sin verksamhet och sina investeringar så att man kan nå upp till målen. Det behövs framförhållning om drivmedelsbranschen ska kunna ställa om för att få in tillräckligt mycket biobränsle så att branschen kan leverera det.

Som jag skrev i min interpellation återstår fyra månader av 2020. Regeringen fick besked i december om den här tidpunkten för avstämning. Jag tycker att det har gått lång tid. Svaret jag fått – som egentligen inte är något svar – är att det kommer att ske tidigast den 30 juni. Det är inget som branschen kan använda sig av för att planera. De skulle egentligen behöva en planeringshorisont. Sverige behöver troligtvis tillverka mer biobränsle för att täcka behoven. Om vi för att tillfredsställa reduktionsplikten är tvungna att importera biobränsle är risken överhängande att denna inte är hållbart producerad. Då har vi inte vunnit särskilt mycket när det gäller utsläpp för att förhindra klimatkrisen.

Vi är många som har lyft fram att det behövs nya besked om reduktionsplikten. Även jag lyfter här upp det. Jag är intresserad av att få veta

vad det är som är så komplicerat. Varför tar det så lång tid? Har statsrådet något svar på det?

Anf. 3 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Tack, Maria Stockhaus, för frågan!

Först och främst vill jag säga att branschen nu får långsiktiga spelregler fram till 2030 i en linjär kurva med nivåer för varje år och kontrollstationer. Men det är inte bara de politiska besluten som är avgörande för branschen. Frågan är hur utvecklingen ser ut för andra fordonstyper. Framför allt handlar det om hur stor del av vår fordonsflotta som kommer att vara eldriven. Hur många kommer att välja vätgas? För de återstående är frågan hur stor del av trafikarbetet på våra vägar som kommer att ske av traditionella bilar där bensin och diesel har varit det huvudsakliga bränslet. Där kommer vi nu att gå över till biodrivmedel i väldigt hög grad.

Något vi har tittat mycket på är frågan om hur de olika kvoterna ska samspela med varandra och hur skiftet till en högre blandning för bensin ska gå till, det vill säga hur vi ska gå från E5 till E10. Vi har där fört intensiva samtal med drivmedelsbranschen för att underlätta den övergång som den måste göra.

Inget av detta har varit okänd materia för branschen. Nu får den bra förutsättningar för att planera fortsättningen. Vi kommer att återkomma med en remitterad promemoria om de exakta detaljerna i frågorna. Skälet till att vi gör det är helt enkelt att vi vill ha synpunkter från såväl biodrivmedelsproducenter som konsumenter och fordonstillverkare på hur vi kan göra denna kraftfulla övergång så smidig som möjligt och till så låga samhällsekonomiska kostnader som möjligt. Vi vill göra den här historiska övergången på ett så bra sätt som möjligt för Sveriges bilägare och drivmedelsproducenter.

Anf. 4 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Att vi är överens om målsättningarna är en styrka. Det skapar en tydlighet för transportbranschen. Min bild är att den generellt sett svarar bra och har anammat detta. Man jobbar för målsättningen att till att börja med minska utsläppen med 70 procent.

Det finns som sagt en tydlighet för transportbranschen att ställa om. Vi kommer dock att ha bensindrivna bilar framöver. De bilar som i dag rullar kommer också att rulla om tio år. Det kan man säga redan i dag, eftersom människor inte byter bilar särskilt ofta. Det är heller inte särskilt hållbart att inte köra bilarna lite längre i stället för att skrota dem och börja om från början.

Vi är överens om målen, och det ger en tydlighet i sig. Men det måste också bli en tydlighet när det gäller detaljerna, för de påverkar investeringar för enskilda personer och för företag. Då krävs det en långsiktighet. Det finns en viss målsättning till 2030, men man behöver ha klart för sig vilka steg man ska ta på vägen också. Det är viktigt att inblandade branscher får tydliga spelregler som är långsiktiga och uppfattas som rimliga.

När det gäller reduktionsplikten är jag nyfiken på hur samarbetet med drivmedelsbranschen ser ut. Handlar det bara om att de ska svara på remisser? Hur ser deras delaktighet ut när det gäller att ta fram en rimlig färdplan till 2030?

Anf. 5 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Vi har ett väldigt bra samarbete med drivmedelsproducenter, drivmedelsimportörer och detaljister i Sverige. Det besked som vi nu har lämnat har föregåtts av flera samtal som jag och departementet fört med dessa intressenter. Jag välkomnar att intressenter är med och kommer med synpunkter.

Jag välkomnar även Moderaternas och Maria Stockhaus synpunkter i det fortsatta arbetet. Jag välkomnar att vi har ett gemensamt mål och att vi är överens om det. Jag välkomnar också att vi är överens om nivåerna. Jag inbjuder alla konstruktiva parter att vara med och se till att vi kan göra det här så enkelt som möjligt.

Det har inte alltid låtit så här från Moderaterna. Att Moderaterna nu bryr sig om klimatet är inte en dag för tidigt. För mindre än ett år sedan varnade Ulf Kristersson för klimatalarmism. En månad senare hoppade han av energiöverenskommelsen, som gav långsiktiga och förutsägbara spelregler för omställning av energisektorn och klimatet. I moderatbudgeten slaktade man miljöbudgeten. I samma budget ville man också rädda Sveriges sista kolkraft och öka utsläppen från trafiken motsvarande ett mindre kolkraftverk. Senast Moderaterna hade möjlighet att lägga fram en budget som skulle bli verklighet, den berömda övergångsbudgeten, bantades miljöbudgeten med 2,1 miljarder kronor. Kristersson säger att regeringens politik för tankarna till Ungern och Polen. Men låt oss vara ärliga: Det enda som för tankarna till Ungern och Polen är väl det parti som Moderaterna säger sig vilja samarbeta med efter valet.

Anf. 6 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag tänkte hålla mig till debatten om reduktionsplikt. Möjligtvis kan jag tänka mig att diskutera miljö och klimat också. Väldigt många experter är eniga om att den politik som regeringen driver, med elcykelpremier, plastpåseskatter och annat, inte har någon som helst påverkan på miljö och klimat. Att vi moderater väljer att göra andra prioriteringar i vår budget när det gäller miljö och klimat har att göra med att vi tydligt ser att mycket av det som regeringen presenterar på miljö- och klimatområdet är plakatpolitik och populism. Det är politik som ger väldigt lite påverkan på de faktiska problem som vi har.

Reduktionsplikten förutsätter att det finns hållbart producerat biobränsle. Som jag sa tidigare: Om vi importerar biobränsle som man tillverkat på ett sätt som inte är hållbart – man avverkar regnskog, använder palmolja och så vidare – har vi inte vunnit särskilt mycket i det stora hela. Det kanske känns bättre här i Sverige, men globalt sett blir det inte bättre.

Vi har goda förutsättningar att kunna producera biobränsle från hållbara råvaror. Preems nya raffinaderi i Lysekil är en produktionsanläggning som skulle kunna producera biobränsle av bland annat spill från skogsindustrierna. Min fråga till statsrådet är: När kommer regeringens besked om raffinaderiet i Lysekil?

Anf. 7 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! När Moderaterna värnar kolkraft är det ett utslag för andra prioriteringar än regeringens. Där är jag och Maria Stockhaus alldeles överens.

När det gäller behovet av inhemskt producerade biodrivmedel och av att inte ha biodrivmedel baserade på palmolja som tär på miljöresurser i andra länder är jag också överens med Maria Stockhaus. Vi behöver en större bioraffinaderikapacitet i Sverige. Regeringen har presenterat ett stort paket med kreditgarantier för att möjliggöra sådan verksamhet.

Som jag sa i mitt interpellationssvar är vi också beredda att se över andra styrmedel för att se till att det biodrivmedel vi använder kan produceras inom Sveriges gränser. Sedan måste det inte vara ett exakt förhållande, så att allt det biodrivmedel vi producerar i Sverige används i Sverige och att vi aldrig ska importera. Vi ska både importera och exportera biodrivmedel, tycker jag. Men ett rimligt mål borde vara att vi producerar lika mycket biodrivmedel i Sverige som vi använder, så att vi har en självförsörjningsmöjlighet. Då behövs det bioraffinaderier, kreditgarantier och styrmedel. Även här beklagar jag att Moderaterna har valt att lämna de samtal vi haft om energi, för jag uppfattar ändå att vi har gemensamma intressen.

När det gäller beslutet om den ansökan som kommit in från Preem kommer besked att ges under hösten eller vintern.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2019/20:471 om tredje elförbindelse till Gotland

Anf. 8 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Lars Hjalmered har frågat mig om jag delar Svenska kraftnäts bedömning av behovet av en tredje elförbindelse till Gotland samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att Svenska kraftnät återupptar projekteringen av en tredje förbindelse till Gotland.

Att utveckla elnätet för att möjliggöra omställningen av kraftsystemet i enlighet med de av riksdagen fastställda energi- och klimatpolitiska målen är nödvändigt. Utvecklingen är också nödvändig för att kunna möta den tillväxt som sker i vårt land samt för att tillgodose totalförsvarets behov.

Frågan om elförsörjningen till Gotland har aktualiserats vid flera tillfällen under de senaste åren.

Svenska kraftnät ska enligt regleringsbrevet för 2020 särskilt redovisa försörjningstrygghet och leveranssäkerhet avseende elproduktionen inklusive en bedömning av om Gotland har en trygg och säker elförsörjning på kort och lång sikt. Redovisningen ska göras till regeringen i februari 2021. Jag förväntar mig att redovisningen blir resultatet av en bred dialog mellan de olika berörda parterna.

Anf. 9 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Först vill jag tacka för svaret och möjligheten att debattera frågan om en möjlig tredje kabel till Gotland. Gotland ska ha en trygg elförsörjning, men de har inte en så trygg elförsörjning som de borde ha. Det har varit tiotals strömavbrott de senaste åren. Hushåll har drabbats. Företag

har drabbats. Offentlig sektor har drabbats. Det har kostat miljontals kronor för den viktiga gotländska industrin.

Vår slutsats är att det behövs en tredje landkabel till Gotland. Behoven finns – hos hushållen, hos företagen och hos offentlig sektor samt hos försvaret i och med dess återetablering på ön. Det finns en stor elproduktion som skulle gynnas av en tredje kabel. Industrin behöver naturligtvis en trygg elförsörjning, där liksom i andra delar av Sverige.

Och så har vi de svenska klimatmålen, fru talman. En av de allra största utsläpparna i Sverige alla kategorier, fabriken Cementa, finns på Gotland. De har en långsiktig plan att gå över till el i stället för fossila bränslen, vilket kräver en trygg elförsörjning. Hotas detta hotas också Sveriges möjligheter att klara de långsiktiga klimatmålen.

Svenska kraftnät, den statliga aktören, gjorde för några år sedan en analys och kom fram till att ett behov fanns, men att de inte hade uppdraget och att det krävdes politiska beslut för att gå vidare. Moderaterna har velat ge det här beskedet om att projektera och på sikt bygga. I våras röstade riksdagen om en tredje kabel till Gotland. I det fallet valde Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna och Miljöpartiet att rösta nej. Jag beklagar verkligen det beslutet och sätter min förhoppning till att Anders Ygeman, Sverigedemokraterna och Miljöpartiet ser det behov som finns och är beredda att byta fot.

Svenska kraftnät har på regeringens uppdrag tittat på behovet och ska, som det sas i interpellationssvaret, ”särskilt redovisa försörjningstrygghet och leveranssäkerhet avseende elproduktionen inklusive en bedömning av om Gotland har en trygg och säker elförsörjning på kort och lång sikt”.

Det här har de nu redovisat. Svenska kraftnät hade ganska nyligen ett möte på Gotland där de konstaterade att behovet tydligt finns och att det behövs en tredje kabel. De pekade också ut att det borde kunna komma på plats ungefär kring 2030, och de har redan inlett en dialog med statliga Vattenfall.

Det som saknas, och där är Svenska kraftnät tydligt, är politiska beslut. På svenska betyder det att regeringen och Anders Ygeman måste sätta ned foten. Antingen står man fast där man har varit tidigare, att det inte behövs någon kabel till Gotland, eller så byter man fot och delar uppfattningen från både Svenska kraftnät, Moderaterna och många andra och säger: Låt oss projektera och utveckla detta.

Fru talman! Gotland har drabbats av ett tiotal strömavbrott. Det finns ett behov av en kabel. Hushåll, företag, försvar, offentlig sektor, industri och klimatet talar för detta, och de politiska besluten saknas. Jag har två frågor till Anders Ygeman.

För det första: När man nu har gett ett uppdrag till Svenska kraftnät att titta på behovet, och Svenska kraftnät säger att behovet finns, undrar jag: Är Anders Ygeman beredd att ge ett nytt och kompletterande uppdrag till Svenska kraftnät att projektera och bygga en tredje kabel?

För det andra: Vad är Socialdemokraternas uppfattning? Är Socialdemokraterna som parti för eller emot byggnationen av en tredje elkabel?

Anf. 10 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag måste ändå ge Lars Hjalmered en 5:a i argumentationskonst. I ett inlägg på inte längre än fyra minuter lyckas han först säga att Socialdemokraterna är emot att bygga en kabel. Sedan avslutar han det

Prot. 2020/21:7
15 september

Svar på
interpellationer

hela med att fråga: Är Socialdemokraterna för eller emot att vi ska bygga en kabel? Det är rimligt att man försöker hålla en linje i varje fall under de fyra minuter man har till sitt förfogande.

Sanningen är att jag inte trodde att jag skulle få stå i riksdagens talarstol och försvara Sverigedemokraternas uppfattning mot moderater. Varken Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna eller de andra som har tagit ställning i utskottet har tagit ställning för eller emot en kabel.

Vi vill att Gotlands elförsörjning ska vara tryggad. Den myndighet som äger och förvaltar infrastrukturen är den som ska avgöra på vilket sätt det bäst löses. Sanningen är att jag och Lars Hjalmered är överens om att vi ska trygga elförsörjningen till Gotland. Det är bakgrunden till att regeringen har gett Svenska kraftnät i uppdrag att återkomma med en redovisning om hur det ska ske.

Sedan läser Lars Hjalmered delvis högt ur en preliminär redovisning. Uppdraget har inte redovisats till mig än. Det ska redovisas i februari.

Den andra frågan som Lars Hjalmered ställde var: Kommer regeringen att ge uppdrag, och så vidare? Svaret är naturligtvis att regeringen kommer att ge de uppdrag som krävs för att säkra Gotlands elförsörjning. Det är därför som vi har gett det uppdraget. Det är därför vi arbetar med den här frågan.

Gotlänningarna kan vara trygga med att vi ska se till att Gotland har en trygg och säker elförsörjning även i framtiden.

Anf. 11 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Det som gör frågan om Gotland och tredje elkabeln lite speciell beror på en rad skäl. Det första är att de precis som andra måste ha en trygg elförsörjning. De har de senaste åren drabbats av tiotals strömavbrott, och det är inte rimligt. Då måste det tas ett politiskt ansvar.

Det andra är att det finns en osäkerhet. Det har vi sett med elkriserna i Stockholm och Skåne. Det skapar också en osäkerhet om investeringar och nya jobb. Det vill inte jag ska drabba vare sig Gotland eller andra delar av landet.

Vi har för det tredje också frågan om klimatet. En av Sveriges största utsläppare alla kategorier finns i Slite. Kan man säkra elförsörjningen kan man bidra till deras långsiktiga omställning i produktionen av cement. Det gör att Sverige ska kunna nå sina klimatmål.

Fru talman! Det fjärde skälet som är viktigt är att det är en ö. När det gäller transporterna till och från Gotland är alla med och pyntar via skattsedeln för flyg- och fartygstransporter av människor och gods för att helt enkelt säkra funktionen på ön. Jag menar att det finns ett särskilt samhällsansvar vad gäller elförsörjningen och Gotland. Slutsatsen är ändå att behoven finns.

Anders Ygeman raljerar lite lätt över huruvida man är för eller emot. Jag konstaterar att vi hade en skarp fråga från näringsutskottet: Ska man ge regeringen ett uppdrag att återta en projektering och byggnation? Då valde S, SD och MP att rösta nej. Det är fullt legitimt att tycka detta. Min fråga var egentligen mer på temat: Har man bytt fot, eller är man beredd att byta fot när man tar intryck av det hela?

Anders Ygeman har helt rätt i att Svenska kraftnät inte har lämnat rapporten till honom och regeringen. Däremot har deras representanter stått på Gotland och berättat att slutsatsen är att behovet av en tredje kabel finns.

De ser ett behov av att diskutera med Vattenfall och andra aktörer. De är tydliga med att det krävs politiska beslut för att projektera och senare bygga detta.

Vi i Moderaterna är fortfarande fast vid att vi tycker att man ska ge dem det uppdraget och ta nästa steg med en projektering. Det innebär en dialog med Region Gotland, Vattenfall och en serie andra aktörer för att det ska kunna komma på plats. Längre fram handlar det naturligtvis om upphandling, finansiering och den ram de har.

Politik är också att vilja och ha en viljeyttring i detta. Om Svenska kraftnät är så tydligt som det är om att behoven finns är frågan: Står Socialdemokraterna fast vid den uppfattning de hade tidigare, att man inte ska rösta för en fortsatt projektering och ge regeringen uppdraget, eller är de beredda att förutsättningslöst kunna gå vidare med detta? Det är det ena.

Det andra är att man från regeringens sida i budgetpropositionen förra året gett Svenska kraftnät ett uppdrag att göra en analys. Det naturliga steget vore att säga: Nu tar vi nästa steg och ger det uppdraget att projektera och bygga precis som Svenska kraftnät på Gotland har presenterat. Jag tycker att gotlänningarna kan kräva detta. Vad tycker Anders Ygeman?

Anf. 12 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Anders Ygeman tycker inte att vi ska sitta i riksdagen och rita upp ledningsdragningar i Sverige. Anders Ygeman tycker att den ordning vi har är att Svenska kraftnät och de som är experter på att rita upp elledningar ska göra det.

Däremot menar Anders Ygeman att det är politikens uppgift att slå fast att alla delar av Sverige ska ha en säker och trygg elförsörjning. Det är därför vi har gett det uppdraget. Det är därför vi inte behöver byta fot. Vi ska se till att få tillbaka det uppdraget och sedan fatta eventuellt nödvändiga beslut för att trygga elförsörjningen för Gotland och andra.

Jag kan dock inte slita mig från beskrivningen av de återkommande elavbrotten på Gotland som Lars Hjalmered nu har tagit upp i två interpellationsinlägg. Det stämmer. År 2019 var det 5 avbrott på Gotland. År 2018 var det 16 avbrott på Gotland. De berodde först och främst på de förnyelseprojekt som Gotlands Energi AB och Vattenfall gjorde. I två fall berodde de på åska.

Jag vet inte vilket politiskt ansvar regeringen ska ta för de förnyelsearbeten som Gotlands Energi AB gör eller för förekomsten av åska i landet. Däremot är jag övertygad om att regeringen ska ta ansvar för att trygga en säker elförsörjning för Gotland. Det ansvaret tänker regeringen ta.

Anf. 13 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Svenska kraftnät säger när de rapporterar på Gotland inte bara att det behövs en tredje kabel som ska projekteras och byggas. De säger att om man räknar med att man inte gör något mer kommer det att vara minst ett till två strömavbrott fortsatt på Gotland varje år.

Det kanske inte låter så mycket när man lyssnar på det, men då ska man veta att en industri eller fabrik som den som Cementa har i Slite kostar tiotals miljoner att återstarta efter ett strömavbrott. Det är därför på allvar när man talar om vilka effekter detta kan få.

Prot. 2020/21:7
15 september

Svar på
interpellationer

Anders Ygeman ställer frågan: Vilket politiskt ansvar ska man ta? Ge ett tydligt besked! Svenska kraftnät bör gå vidare och projektera för att på sikt kunna bygga en tredje kabel till Gotland för att säkra den trygga elförsörjningen på ön för hushållen, företagen, försvaret, offentlig sektor och industrin och för att vi långsiktigt ska kunna bidra till att klara de svenska klimatmålen.

Det är tydligt, fru talman. Behoven finns där. Det är inte bara vissa partier såsom Moderaterna som säger det. Svenska kraftnät är jättetydligt. De efterfrågar också politisk tydlighet och beslut i detta. Vi är beredda att fatta det. Jag hoppas att regeringen byter fot i detta efter hand så att vi kan säkra Gotlands elförsörjning.

Anf. 14 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Lars Hjalmered har tillerkänt regeringen alla möjliga fötter. Den fot regeringen står på är att Gotland ska ha en trygg elförsörjning. Det är därför vi gav uppdraget åt Svenska kraftnät. Det är därför som Svenska kraftnät kommer att rapportera tillbaka uppdraget till regeringen i februari nästa år. Det är också då regeringen kommer att fatta eventuella nödvändiga beslut för att säkra och trygga Gotlands elförsörjning. Det Lars Hjalmered inte har sagt om den preliminära slutsatsen är att vi talar om ett behov för en tredje kabel år 2030. Jag vet inte om Lars Hjalmered är beredd att vänta så länge, men det är i alla fall de slutsatser som finns i den preliminära plan som han flera gånger här och nu har dragit för kammaren.

Regeringen kommer inte att vila och vänta för att säkra Gotlands elförsörjning. Vi kommer i februari att få tillbaka det uppdrag vi har givit, och vi kommer att agera på det uppdrag som då återrapporteras till oss.

Jag välkomnar för övrigt att det verkar finnas en bred uppslutning kring behovet av att långsiktigt trygga Gotlands elförsörjning.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2019/20:472 om laddning av elbilar

Anf. 15 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jens Holm har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för ett enkelt betalsystem med överkomliga priser för laddbara bilar. Han har också frågat vilka krav regeringen fortsättningsvis kommer att ställa för de subventioner som betalas ut till publika laddplatser för elbilar.

Det ska vara enkelt att köra elbil. Tillgången till laddinfrastruktur ska inte vara ett hinder för elektrifieringen. Det kan ofta vara krångligt att ladda en elbil på grund av de många olika betalningslösningar som används, och därför är det viktigt att vi hittar lösningar som underlättar för elbilsanvändarna. Det är särskilt viktigt nu när elektrifieringen går snabbare än vi kunnat förutse.

Det rundabordssamtal jag har haft med branschen om hur elbilsaddning vid publika laddstationer ska kunna underlättas genom enhetliga och enkla betalningslösningar var ett första viktigt steg i hur en branschgemensam lösning kan utformas. Redan nu ställs krav på att de publika laddstationer som får statligt stöd ska uppfylla vissa krav på förberedelse för mät-

ning och debitering. Jag avser att fortsätta samtalen om vad som är lämpligt att reglera för de laddstationer som uppförs med statligt stöd.

Elektrifiering av transportsektorn är avgörande för att vi ska kunna uppnå våra klimatmål. I den elektrifieringsstrategi som regeringen har aviserat kommer elektrifieringen av transportsektorn att vara en viktig del. Regeringen avser även att tillsätta en elektrifieringskommission för transportsektorn. Jag kommer att nära följa kommissionens arbete.

Anf. 16 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill tacka energiministern för svaret på min interpellation. Precis som ministern säger är elektrifiering av fordonsflottan en väldigt viktig del i hur vi ska kunna nå våra klimatmål.

På transportområdet ska vi minska våra utsläpp med 70 procent de kommande tio åren. Det är ett ambitiöst mål, men det är helt och hållet nödvändigt om vi ska kunna ta oss ur det akuta klimatnödläge som vi befinner oss i. Jag tycker att det blir mer och mer uppenbart för varje dag när man ser sig omkring. Det är skogsbränder i Kalifornien och andra former av extremväder runt om i världen.

Jag tycker att det som ministern säger är korrekt: Det ska vara lätt att köra elbil. I dag är det allt annat än lätt att ladda sin elbil på publika laddstationer. Det finns helt enkelt en uppsjö av olika betalsystem. Det är olika appar, man ska blippa med olika blippbrickor och man ska registrera sig och vara ansluten till ett visst betalsystem som inte fungerar i ett annat.

Jag kan visa talmannen och alla andra här i kammaren. Här har jag en sådan där blippbricka. Här har jag en annan blippbricka. På mitt bord i bänken ligger min mobil. Jag satt och räknade hur många olika appar jag har för att betala för att ladda bilen, och jag kom fram till att jag har sju olika appar. Alla förstår att det här inte är enkelt.

När man laddar sin elbil vet man ibland inte heller vad det kostar. Kostar det 5 kronor, eller kostar det 50 kronor? Så var det för mig en gång när jag laddade i 20 minuter. Kostar det 19 kronor, eller kostar det 190 kronor? Så var det vid ett annat tillfälle. Det har talats om rena vilda västern, laddkaos, laddtrask och annat. Därför är det så otroligt viktigt att vi ser till att bringa lite ordning i detta, för det ska vara lätt att göra rätt.

Jag välkomnar det rundabordssamtal som energiministern kallade till den 26 augusti för att diskutera "enhetliga och enkla betalningslösningar" för att ladda bilar. Men jag undrar om det här är det skarpaste verktyg en minister har: att sätta sig ned och samtala.

Fru talman! Snacka går ju, men ibland krävs lite kraftfullare åtgärder av en minister. Jag tänker på detta utifrån det faktum att vi nu har drygt 8 000 publika laddstationer för elbilar som har byggts ut med statliga medel. Staten har betalat 50 procent för att man ska sätta upp laddstolparna.

Därför tycker jag att det är lite märkligt att regeringen inte har lyckats formulera verkningsfulla krav på dem som monterar upp laddstolparna. Det borde krävas att det ska vara enkla system och system som ska kunna funka med varandra. Det ska kunna räcka med bara *en* blippbricka och bara *en* app.

Jag tycker inte att jag får ett riktigt klart svar från ministern. Avser han att ställa konkreta krav på dem som man betalar ut investeringsstöd för laddstationer till?

Prot. 2020/21:7
15 september

Svar på
interpellationer

Jag skulle också vilja veta om ministern kan berätta när vi har ett enkelt system för att ladda våra elbilar så att man slipper springa omkring med en mängd laddbrickor och sju olika appar i sin mobil. Det ska ingen behöva göra. Det ska vara lätt att köra elbil.

Anf. 17 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna ledamoten om att vi inte får använda rekvisita i talarstolen, även om det ibland kan vara befogat, utan det är bara det talade ordet som gäller.

Anf. 18 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Vi får väl tänka oss det hela som talade taggar och brickor. Jag är naturligtvis helt överens med Jens Holm om problembilden – rekvisita eller ej – för så ser den ut. Det var också bakgrunden till att jag kallade till rundabordssamtalet.

Jens Holm efterlyser kraftfulla åtgärder. Jag tror inte att man ska springa till svärdet först, utan jag tror att pennan ibland kan överträffa svärdet i framgång. Det är nämligen så att vad vi har sett i laddbranschen är en väldigt snabb utveckling. Vi har sett en utveckling av betalningslösningar, och denna utveckling fortsätter. Vi har sett en utveckling av laddningstekniken, och denna utveckling fortsätter. Vi har sett en utveckling av fordonen, och denna utveckling fortsätter. Vi har också sett en utveckling av samspelet mellan fordon och laddinfrastruktur, och även denna utveckling fortsätter.

Då är frågan: På vilket sätt garanterar vi i denna föränderliga miljö att det blir enkelt att ladda och att prisbilden är transparent för konsumenten så att man vet vad man betalar för vid varje enskilt tillfälle och så att man kan kontrollera att man får det man betalar för?

Detta var alltså bakgrunden till att jag träffade branschen. Jag kan säga samma sak till Jens Holm och till riksdagen som jag sa till branschen: Det finns möjligheter att lagstifta på området. Det finns möjligheter att ställa villkor i alla de förordningar om stöd som vi ger på området. Men det blir ett ganska stelt system. Jag stänger inte dörren för att ta till dessa åtgärder, men mitt förstahandsalternativ är att branschen själv ser till att det finns enkla betalningslösningar och transparenta lösningar på plats. Om det sedan behövs lagstöd eller regeringsstöd på något delområde för att upprätthålla strukturen är jag inte heller främmande för det.

Branschens svar till mig var: Vi kan få detta på plats. Vi för samtal, och vid vårt nästa sammanträde ska vi presentera lösningarna för dig. Efter det är implementeringstiden i storleksordningen ett kvartal.

Det var för lite mindre än en månad, kanske tre veckor, sedan som jag träffade branschen. Säg att vi har ett nytt möte om en månad eller två, så att branschen verkligen har kunnat komma överens. Om det då finns en bra lösning är implementeringstiden ett kvartal, så vi kan nog ha en lösning utrullad och på plats om ungefär ett halvår. Det är dock ytterst branschen som får stå för sin tidsplan.

Om denna utveckling inte sker är jag inte främmande för att vi då kan ställa krav eller komma med lagregleringar. Mitt förstahandsalternativ är dock att branschen klarar av detta själv och att vi får en lösning som är följsam mot den teknikutveckling som sker i de olika delmomenten.

Jag vill också i detta sammanhang påminna om att regeringen nu går fram med ett enhetligt stöd för laddstolpar där staten står för halva kostnaden och du som individ för halva och där du kan vara säker på att få stödet. I förra budgeten gick vi ut med ett stöd, som nu rullas ut, för att bygga bort de sista vita fläckarna i vårt vägnät. Ingen ska i det centrala vägnätet ha mer än en timmes färd till en laddstolpe. Vi har också tagit tuffa villkor, och vi kan komma med ännu tuffare villkor, för laddplatser i parkeringsgarage och flerfamiljshus. Det är där vi har den stora skulden: att se till att alla som bor i lägenhet också kan ha en plats att ladda sin bil.

Anf. 19 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag tycker att det sista som ministern sa är väldigt viktigt. Detta ska inte vara en klassfråga. Okej, vi vet att en ny elbil kostar mycket pengar och att det är mycket lättare för dem som har ett eget hus att ladda på plats, men snart kommer det att finnas många elbilar ute på andrahandsmarknaden. Det kommer att vara möjligt för vanligt folk att köpa en elbil eller gå med i ett elbilskooperativ eller liknande. Då måste det finnas laddplatser publikt i garage, på parkeringsplatser och annat.

Fru talman! Låt mig drista mig till ett lite mer ideologiskt resonemang. Jag vet att ministern ibland också tycker att sådana kan vara intressanta. Detta handlar ju om statliga pengar som vi rullar ut så att privata företag, kommunala bolag, energibolag och andra ska kunna sätta upp laddstolpar. I princip ställs det inga krav, vad än ministern säger, på användbarhet, betalningssystem och annat vad gäller dessa laddstolpar.

Det är statens vägar vi kör på, och Trafikverket ansvarar för att vägarna ska fungera med underhåll och annat. När jag har varit i kontakt med många som kör elbil, inklusive mig själv, gör man ofta reflektionen att vissa tar ut jättehöga priser för laddning. De ska göra business av detta. De ska tjäna pengar. Andra slår inte ens på sina laddstolpar. De inser att de inte kommer att tjäna några pengar på detta, så det var ingen större vits att ha dessa stolpar. Sedan finns det kommuner som låter folk ladda helt gratis, utan krångel, och det är bra.

Förlängningen av mitt resonemang blir: Hade det inte varit enklare att låta Trafikverket sätta upp alla dessa laddstolpar rakt av för statens pengar, i stället för att gå omvägen via krångliga ansökningsförfaranden med en massa krav som kanske ändå inte uppfylls och så vidare? Vägarna är ju statens. Varför kan inte laddinfrastrukturen vara det?

Fru talman! Jag tycker att det som Anders Ygeman nu är inne på om det nya investeringsstödet för att täcka de så kallade vita fläckarna är symptomatiskt. Jag vill säga att hela Sverige är fullt av vita fläckar för dem som kör ett laddbart fordon. Även om det finns laddstolpar är det nämligen, precis som vi har varit inne på, inte säkert att de fungerar. Det är inte säkert att blippkorten eller vad det nu kan vara fungerar där.

Tittar man på Trafikverkets förslag på var dessa laddstolpar ska sättas upp ser man att det är inre Norrland, långt ute i glesbygden, jättelångt från där många människor finns. Jag menar verkligen att det ska finnas laddstolpar på de här platserna, men det jag tycker är märkligt är att vi går in med statliga medel på platser där väldigt få människor bor. Jag tror att det hade varit bättre om Trafikverket hade fått ett uppdrag: Sätt upp laddstolpar över hela landet! Ni behöver inte tänka i termer av marknad och att det kan finnas andra som kanske någon gång i framtiden med privata pengar

kan sätta upp laddstolpar där. Laddinfrastrukturen kunde helt enkelt, precis som vägarna, ses som en grundläggande statlig verksamhet.

Fru talman! Detta var lite av en ideologisk utvikning. Nu är det inte så. Då är jag ändå intresserad av att veta om Anders Ygeman och regeringen är beredda att ställa några nya krav, inför nya ansökningsomgångar med Klimatklivet och andra investeringsstöd, på användbarheten och på att betalningssystemen ska vara så enkla som möjligt – att det ska vara *ett* betalningssystem, *ett* blippkort eller *en* app. Tänker ni ställa de kraven vid framtida investeringsstöd för laddstolpar?

Anf. 20 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Vi kanske kan komma tillbaka i en annan interpellationsdebatt till frågan om det hade varit bättre att göra på något annat sätt för tio år sedan – det är möjligt att det hade varit det – eller om det är bättre att göra någonting annat snart för att få en mer enhetlig och större struktur.

Sedan ska vi komma ihåg att med den utveckling för elbilar vi nu ser är det publika laddnätet av sekundär natur – 80, 85, snart kanske 90 procent av den laddning som sker kommer att ske i folks hem och på folks arbetsplatser. Det är där vi ska lägga tyngdpunkten. Det publika laddnätet ska vi nog snarast se som reservtanken i elbilen. Det många inte har tänkt på är att det faktiskt finns en massa människor som går och köper bilar i dag som inte går att tanka hemma eller på arbetsplatsen. Den unika fördelen med elbilen måste nog både branschen och vi bli bättre på att lyfta.

Jens Holm ställer frågan om jag är beredd att ställa nya krav vid kommande ansökningar, om det inte borde vara hårdare regler etcetera. Han vill ha en lite mer ideologiskt färgad debatt. Låt mig då citera Deng Xiaoping, en politiker som möjligtvis står Jens Holm något närmare än mig. Han sa en gång: Det spelar ingen roll om katten är svart eller vit, huvudsaken är att den fångar möss. På samma sätt tror jag att vi ska se på laddningsutvecklingen. Vi ska ha enhetliga betalningslösningar, vi ska ha transparent prissättning och vi ska ha den på ett sådant sätt att den utvecklas med tiden. Då *kan* vi ställa krav i förordningar och vi *kan* ställa krav i lagstiftningen, men de riskerar att bli så stela att de hämmar utvecklingen. Därför vill jag hellre att branschen tar ansvar för en gemensam standard som utvecklas över tid.

Men – här ska jag gå Jens Holm till mötes – är det så att branschen inte klarar uppgiften måste vi naturligtvis gå tillbaka och ta det näst bästa alternativet, det vill säga förordningsändringar eller lagstiftning. Jag stänger inte dörren för det.

Anf. 21 JENS HOLM (V):

Fru talman! Så sent som för ett par månader sedan, den 17 juni i somras, klubbade Anders Ygeman och regeringen en ny förordning om ett nytt investeringsstöd för att täcka just dessa vita fläckar där det inte går att snabbbladda sin bil. Det är ett investeringsstöd som går att söka hos Trafikverket. Det som regeringen då bestämde var att Trafikverket ska betala ut investeringsstöd endast till platser där marknaden själv inte kan sätta upp laddstolparna.

Här tycker jag att det blir lite överideologiserat från regeringens sida. Varför se detta som en marknad över huvud taget? Varför inte se laddinfrastruktur som grundläggande samhällsinfrastruktur – som en del av våra statliga vägar, helt enkelt?

Som ett brev på posten kom sedan Trafikverkets redovisning av var de ska sätta upp laddstolparna. Det är på en massa platser där väldigt få människor bor. Där ska det *också* sättas upp, men varför kan inte Trafikverket sätta upp i städerna och nära städerna där vi faktiskt också behöver mer laddinfrastruktur som fungerar?

Fru talman! Jag ser att ministern har ett stort engagemang i frågan. Det välkomnar jag verkligen. Det är bra att ministern träffar branschen, och jag vill säga att detta är en fantastisk bransch där det finns ett väldigt stort engagemang. Jag tror dock att bara rundabordssamtal kanske inte kommer att räcka. Det är bra att ministern öppnar för att det kanske behöver göras vissa förordningsskärpningar, så att det blir väldigt tydligt.

När blir nästa rundabordssamtal, Anders Ygeman? Och kan du lova att du efter det rundabordssamtalet har ett färdigt datum för när vi har ett enhetligt, enkelt system för att ladda våra elbilar?

Anf. 22 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jens Holm och jag vill samma sak. Vägen dit ser lite olika ut. Jag tycker inte att Jens Holm ska underskatta pennans makt och direkt greppa efter svärdet.

Exakt datum återstår att se. Det ligger i frivillighetens natur att vi vill ha en dialog med branschen och att jag inte ska skriva branschen något exakt på näsan. Jag tycker att den tidtabell som branschen lade fram när vi hade det senaste mötet var bra. Vi har inte kallat till ett nytt möte än, men jag ser framför mig att vi gör det inom en eller två månader så att ett sådant möte kommer till stånd.

Det sker ett antal dialoger mellan intressenterna i bransch- och konsumentorganisationer också, och jag vill att de dialogerna ska vara framgångsrika innan jag träffar aktörerna igen så att det finns ett tryck på både branschen och organisationerna om att komma överens och få en bra lösning framåt.

Sedan tar Jens Holm upp utformningen av stödet till vita fläckar. Ska jag vara lite elak och raljant kan jag säga att Jens Holm vill lösa ett problem som inte finns och regeringen vill lösa ett problem som finns, det vill säga Jens Holm vill bygga laddstolpar där laddstolpar finns, och regeringen vill bygga laddstolpar där laddstolpar inte finns.

Det är möjligt att det hade varit bra med ett annat system för laddstolpar, och det är möjligt att vi kommer att ha ett annat system i framtiden – det får vi återkomma till i andra interpellationsdebatter – men just nu är det här det effektivaste sättet att uppnå målet, det vill säga att ingen ska ha mer än en timme till en laddstation i det centrala vägnätet. Det har jag gott hopp om att vi ska uppnå med det politiska verktyg vi har valt.

Tack för en bra debatt!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2019/20:448 om stöd till en demokratisk utveckling i Belarus

Anf. 23 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Håkan Svenneling har frågat mig vad jag gör för att Sverige ska stödja Belarus demokratiska opposition samt vilka initiativ jag tar för att Sverige ska agera för att Aleksandr Lukasjenko ska tvingas avgå från det presidentämbete han håller fast vid.

Jag har den senaste tiden fått flera frågor om regeringens syn på utvecklingen i Belarus och vilka åtgärder som Sverige kan vidta. Jag välkomnar detta engagemang. Det är en styrka att Sveriges riksdag står samlad för respekten för mänskliga rättigheter och demokrati och rätten att uttrycka sig fritt. Regeringen följer noggrant, och delar oron för, utvecklingen i Belarus. Regeringen har även tydligt fördömt allt användande av våld, arresteringar av fredliga demonstranter och valfusk som den belarusiska regimen är ansvarig för.

Sverige har under lång tid bedrivit en tydlig och konsekvent politik avseende mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Belarus, och vi har markerat mot alla former av valfusk, orättfärdiga inskränkningar av mötes- och yttrandefrihet liksom godtyckliga frihetsberövanden av fredliga demonstranter, oppositionella, fackföreningsföreträdare, journalister och andra medarbetare. Detta har vi gjort publikt och i olika sammanhang inom EU och FN och direkt till Belarus, bland annat vid min egen resa dit som Håkan Svenneling refererar till i sin fråga.

Sverige har ett långsiktigt, uthålligt engagemang i Belarus som syftar till att gradvis påverka attityder, inställning och kunskap. Det är vår övertygelse att detta arbete på sikt kan bidra till strukturella förbättringar. Arbetet har hela tiden åtnjutit starkt stöd bland de icke-statliga organisationer som vi regelbundet konsulterar i Belarus. Inom biståndet stöder Sverige bland annat oberoende civilsamhällesorganisationer och finansierar samarbeten mellan svenska partinära organisationer och deras motparter i Belarus. Med tanke på den senaste utvecklingen i landet ser vi nu över hur vi kan intensifiera stödet till det belarusiska civilsamhället.

I och med det omfattande valfusket och den kraftigt tilltagande repressionen i samband med presidentvalet anser regeringen, liksom många andra regeringar, att en gräns passerats som motiverar att omvärlden ser över sin relation till landets ledning. Det är centralt att EU nu fortsatt står enat och agerar kraftfullt. Vi har därför drivit på för en aktiv och tydlig respons från EU.

Jag kan konstatera att det inom EU finns en samsyn om detta, vilket inte minst återspeglas i slutsatserna från mötet med Europeiska rådet den 19 augusti. Där klargörs att vi inte anser att valet var fritt och rättvist och att vi inte erkänner valresultatet. I slutsatserna uttrycks Europeiska rådets solidaritet med det belarusiska folkets önskan om att utöva sina grundläggande demokratiska rättigheter. De statliga myndigheternas oproportionerliga och oacceptabla våld mot fredliga demonstranter fördöms, och krav ställs på att alla de som olagligen har frihetsberövats omedelbart och ovillkorligen ska släppas fria. I slutsatserna anges också tydligt att EU inom kort kommer att införa sanktioner mot ett flertal individer som är ansvariga för våld, förtryck och falsifiering av valresultat, vilket är något som Sverige aktivt förespråkat. Samtidigt ska EU, vilket Sverige efterfrågat, öka

samarbeten som gagnar det belarusiska folket och mellanfolkliga förbindelser och fördjupa stödet till civilsamhället.

Endast en fredlig och demokratisk process som understöds av ett starkt civilsamhälle och bevakas av oberoende och fria medier kan leda till hållbara lösningar på den situation som nu råder. Den belarusiska regimen måste engagera sig i en genuin dialog med oppositionen. Vi behöver använda alla tillgängliga redskap för att påverka utvecklingen i rätt riktning. Sverige, som inkommande ordförande i OSSE, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, har tillsammans med nuvarande ordförande, Albanien, också erbjudit sig att besöka Minsk för att underlätta en dialog mellan regimen och oppositionen.

Anf. 24 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Jag har ställt denna interpellation för att Sveriges riksdag behöver debattera den politiska utvecklingen i Belarus. Diktatorn Lukasjenko har haft makten i landet i 26 år. Sedan han tillträdde har alla val varit riggade, men efter valet den 9 augusti rann tålamodet över för det belarusiska folket. Det är därför det har varit stora och omfattande protester de senaste fem veckorna. De som har protesterat har varit fredliga och vänliga och har endast krävt sin rätt till riktig demokrati. Ändå har de mötts med ett omfattande våld från polis och militär samtidigt som underrättelsetjänsten, som fortfarande heter KGB, systematiskt har gripit dem som organiserat protesterna. Inget av detta har dock stoppat det hårt prövade belarusiska folket i dess fortsatta kamp.

Fru talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret. Mycket av det arbete som utrikesministern, UD och ambassaden i Minsk har bedrivit de senaste veckorna har varit mycket bra. Ambassadör Christina Johannesson har genom ett tufft agerande fått ut DN:s fotograf Paul Hansen ur diktaturens häkte och stöttat Nobelpristagaren i litteratur, författaren Svetlana Aleksijevitj, genom att fylla hennes lägenhet med utländska diplomater för att förhindra att hon skulle gripas. Utrikesministern själv har vid flera tillfällen varit tydlig med Sveriges politik.

Fru talman! Samtidigt måste man konstatera att utrikesministrarnas agerande är en omsvängning. Så sent som i november besökte utrikesminister Linde Belarus och diktatorn Lukasjenko som första utrikesminister att göra det på 27 år, alltså den första sedan Lukasjenko tillträdde och blev diktator. Besöket skedde också vid en mycket olämplig tid, då ett riggat parlamentsval, som OSSE:s och EU:s observatörer konstaterade inte gick rätt till, hade hållits av regimen bara veckan innan. Ann Lindes besök ihop med den finländske kollegan blev ett legitimerande av regimen, särskilt som också andra EU-länder och USA:s utrikesminister Pompeo har besökt landet.

Att Linde valde en olämplig tidpunkt för sitt besök var också någonting som diktatorn Lukasjenko noterade. På hans hemsida går det att läsa: ”The head of state praised the fact that the meeting is held right after the parliamentary elections in Belarus.”

Så sent som den 3 juli skickade också Sverige en hälsning till presidenten på Belarus nationaldag. Detta är inget annat än ett legitimerande av Lukasjenko. Detta har också skett i och med det språkbruk som regeringen använder. Ord som diktator, illegitim eller regim har lyst med sin frånvaro,

Prot. 2020/21:7
15 september

Svar på
interpellationer

och många gånger har officiella benämningar som president, regering eller utrikesminister använts.

Efter vår och andra partiers kritik har nu regeringen landat i att äntligen kalla det för en regim. Priset i språkbruksfrågan tar dock statsminister Löfven som under ett möte i riksdagens EU-nämnd sa att det inte är hur man titulerar folk som är det viktiga. Det är inte mycket till diplomatisk kompetens där, kan man tycka.

Utrikesministern får gärna svara på om hon anser att Lukasjenko är en diktator och om hon anser att regimen är en illegitim diktatur.

Fru talman! Framöver måste regeringen fortsätta att tydligt stödja det belarusiska folket, som man faktiskt har gjort. Man måste se till att driva igenom EU-sanktioner mot den illegitima regimen. Alla – *alla* – som är ansvariga för valfusket och våldet måste hamna på sanktionslistan, och detta inkluderar givetvis Aleksandr Lukasjenko själv. På denna punkt får Sverige inte vika ned sig. Då sviker vi det belarusiska folket.

Anf. 25 HANS WALLMARK (M):

Fru talman och utrikesministern! Hade Håkan Svenneling inte väckt denna interpellation hade jag gjort det. Därför tycker jag att det är bra att den är väckt, för jag tror att det som förenar vänsterpartisten Håkan Svenneling, moderaten Hans Wallmark och – troligtvis – utrikesminister Ann Linde är synen att det är oerhört viktigt att vi har en offentlig debatt kring detta. Vi ska varje dag i veckan berätta inte minst för det modiga, kämpande folket i Belarus att vi står på deras sida. Sveriges ledande politiska företrädare står på det belarusiska folkets sida i dess kamp för rättfärdighet och självkänsla. Det är i grunden vad det handlar om.

Jag vet också, fru talman, att utrikesministern har haft ett flertal möten med företrädare för den belarusiska oppositionen. Vi i den svenska oppositionen har också haft ett flertal möten med dem; så sent som i dag arrangerades här i riksdagen ett möte med Olga Kovalkova, som utrikesministern träffade i går. Vi i Nordiska rådets presidium hade för drygt tio dagar sedan ett videomöte med Svetlana Tichanovskaja, den ledande personen för det belarusiska folket, som nu sitter i Litauen. Jag medverkade också så sent som i går på ett Natomöte som bara handlade om Belarus.

Det är viktigt med dessa möten, för detta påverkar även vår säkerhet och vardag. Men det handlar också om människor, som vi imponeras av och som nu kämpar dag ut och dag in på torget och gatorna i Belarus – till ett ganska högt pris, fru talman. De fångslas, de förnedras och de mister sina jobb. I vissa fall dödas de. Det är det vi som civiliserat land, i samverkan med andra civiliserade länder, ytterst måste reagera mot och agera mot. Ett sätt är att inte vara tysta utan gå till handling.

Fru talman! Jag tycker att det är bra att utrikesministern i sitt svar till Håkan Svenneling markerar att man från EU:s sida ”inom kort kommer att införa sanktioner mot ett flertal individer som är ansvariga för våld, förtryck och falsifiering av valresultat”. Det är helt rätt. Problemet är bara att valen i Belarus – de så kallade valen – genomfördes den 9 augusti. Jag tittar nu på min klocka, fru talman, och på den står det den 15 september. Det är beklagligt att EU fortfarande lyckas producera så många ord, om än starka, och så pass lite handling. Därför hoppas jag att Sverige genom vår utrikesminister tar täten, tillsammans med andra likasinnade länder. Vi vet att de baltiska republikerna har en likartad syn.

Jag hoppas också, fru talman, att sanktionslistorna när de väl kommer inte bara handlar om dem som sitter längst upp i toppen. De är väldigt viktiga, och jag skulle dessutom rekommendera att man till exempel tittade på Lukasjenkos egen förmögenhetsmassa och såg vilka företag man skulle kunna sätta upp på en sanktionslista. Men det handlar också om mellanledet – de som rent faktiskt utför dåden genom att hemsöka, tortera och ytterst döda människor i Belarus. De förtjänar också att ses, märkas och ytterst kanske också drabbas av sanktioner. Det är nämligen det som händer en del av dessa demokratiaktivister: De möter människor med ansiktsmask och med uniformer utan gradbeteckningar och namn. Det mörka, dolda våldet måste mötas av vår reaktion, och då tror jag dessutom på den typen av bredare sanktionsregim.

Värdet med dagens interpellationsdebatt är att tystnad inte råder i Sverige.

Anf. 26 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Tack för svaret, utrikesministern!

Det är naturligtvis oerhört viktigt att vi från svensk sida är tydliga med att valet inte genomfördes korrekt och att vi därmed inte heller respekterar valresultatet. Valet var inte fritt, och det var inte rättvist. Detta måste också leda till några slutsatser.

Jag vet att vi från svensk sida snart går in i ett ordförandeskap i OSSE. OSSE skulle kanske kunna ha utrymme att vara en dialogpartner för framtiden för Belarus, men det bygger ju på att vi inte ser det som en väg framåt hur länge som helst. Om signalerna inte kommer från vare sig Ryssland eller Belarus om att man är intresserad måste naturligtvis den svenska rösten bli än tydligare. Vi vet att Lukasjenkos mandatperiod löper ut, och när den har löpt ut finns det ingen president i Belarus som rimligen kan erkännas av oss – om det inte har genomförts ett val dessförinnan. Här krävs det stor tydlighet när det gäller vad som kommer att hända.

Jag hoppas också – i likhet med, vad jag förstår, Hans Wallmark utifrån vad han senast markerade – på det nära samarbete vi bör ha med våra baltiska grannländer, som ju har tagit ledningen. Vi hade i förra veckan en diskussion om Magnitskijlagstiftning, och det är klart att det finns skäl att inte låta Belarus bli kidnappat av vare sig krafter från Ryssland eller Lukasjenko eller krafter från andra EU-länder som gör att vi inte kan gå fram och vara tydliga med sanktionshotet mot till exempel nuvarande president Lukasjenko. Om det är så att EU inte maktar med måste vi frikoppla och agera, tillsammans, för att stötta de länder – till exempel de baltiska länderna – som har varit tydliga i sanktioner.

Tillsammans med andra kan vi gå vägen framåt även om EU inte gör det, och det tycker jag vore skäl att lyfta Magnitskijnsanktioner tillsammans med likasinnade i EU. På det sättet kan vi bygga kraft och styrka underifrån, och då kan vi agera och reagera medan det så kallade sanktionshotet har någon som helst verkan. Om det lever alltför länge uppfattas det nämligen snarare som tecken på svaghet än över huvud taget en fråga om styrka från EU:s sida. Det är ju att devalvera också EU:s förmåga, och vår förmåga, att – som utrikesministern sa så bra i sitt svar – stötta civilsamhället och de fria krafter som finns i Belarus. De visar tydligt, på gatorna, att de inte står upp för det gamla systemet och att de inte accepterar Lukasjenko.

Anf. 27 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag är naturligtvis också väldigt glad över interpellationen; som Wallmark säger ska detta diskuteras varje dag i veckan. Jag hade varit otroligt mycket gladare om detta engagemang hade funnits mycket, mycket tidigare! För 20 år sedan startade vi i det socialdemokratiska partiet en kampanj för ett fritt och demokratiskt Vitryssland, som det kallades då. När vi i fredags hedrade Anna Lindh, 17 år efter att hon gick bort, lade jag upp en bild i mina sociala medier. På den står Anna på Sergels torg i juni 2002, med en stor skylt för yttrandefrihet och demokrati i Vitryssland, som det alltså kallades då. Vi har sedan jobbat med detta i 20 år.

Det har tyvärr inte varit en framgångsrik kampanj när det gäller slutmålet, men däremot har det gjort att otaliga människor som har jobbat i civilsamhället och i olika oppositionspartier har fått möjlighet att komma till Sverige och ha direktkontakter med partiföreningar över hela landet. De har fått möjlighet att se vad det är som gör ett demokratiskt samhälle.

Håkan Svenneling gör sig lustig över mitt och Finlands utrikesministers besök i Minsk förra året, som var det första bilaterala utrikesministerbesöket på 27 år, men organisationerna i Belarus gör sig verkligen inte lustiga över det, tvärtom. Vi träffade frivilligorganisationer, fackföreningar och oppositionspartier. Vi träffade oppositionsparlamentariker som nu inte längre är oppositionsparlamentariker, för de blev inte inröstade i det riggade parlamentsvalet, men de var invalda under förra mandatperioden. Vi träffade studentorganisationer, hbtq-organisationer och kvinnoorganisationer. Alla hade samma meddelande till oss: Å, vad skönt att ni kommer hit, pratar med oss, hjälper oss och stöder oss och inte betraktar oss som paria! Enda sättet för er att göra det är att ni också försöker påverka regimen.

När vi talar med regimen får dessa organisationer också möjlighet att göra sig hörda. En av organisationerna berättade att de efter vårt besök för första gången någonsin fick möjlighet till direktkontakt med ministeriet. Det hade de aldrig fått om vi inte hade varit där.

Det är lätt att stå i riksdagens talarstol och göra sig lustig och säga att det är viktigare att säga hårda, tuffa saker i Sverige än att åka dit och göra jobbet. Jag är beredd att åka dit och göra jobbet. Vi visar respekt för deras engagemang, deras svårigheter och deras hot om att hamna i fängelse.

Som ni vet har jag också träffat Olga Kovalkova, haft långa samtal med Svetlana Tichanovskaja och sedan lång tid haft många andra kontakter i Belarus för att verkligen känna av läget. Vad de inte vill ha är isolering.

Sedan är frågan på vilket sätt man kan få till stånd en demokratisk utveckling och nya, fria val. Vi erkänner ju inte de val som hölls och det valresultat som offentliggjordes. Precis som EU gör vi konstruktiva saker genom att öka biståndet. Så sent som i går berättade den höge representanten att 53 miljoner euro som skulle ha gått till myndigheter nu går direkt till civilsamhället, bland annat till dem som har blivit skadade av övervåldet från polisen. Det är konkreta saker som hjälper dem som modigt står upp för sin frihet.

Anf. 28 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Utrikesminister Linde lyfter fram den historiska kampen för frihet och demokrati i Belarus. I den kampen har Socialdemokraterna och Moderaterna många gånger spelat viktiga roller. I min hemstad Karl-

stad var det en socialdemokrat som ordnade ett möte med belarusiska aktivister när jag var ung och relativt ny i politiken. När han berättade om de övergrepp och det våld som han och hans kamrater blivit utsatta för bröt mitt hjärta ihop, och min glöd för det belarusiska folket tändes.

Det är viktigt att komma ihåg att Sverige har varit en stöttepelare för demokrati i Belarus under lång tid, och jag är glad över att utrikesministern lyfter fram det. Vänsterpartiet har också lyft fram detta många gånger genom historien, också här i Sveriges riksdag. Vi har skrivit frågor till många utrikesministrar, alltifrån Laila Freivalds till dagens Ann Linde.

För min del får du gärna åka till Minsk, Ann Linde, men man ska ha klart för sig att om man träffar president – om vi kallar honom så – Lukashenko och utrikesminister Makej innebär det ett legitimerande av den belarusiska regimen. Detta måste man ha klart för sig. Tidpunkten för ditt och Haavistos besök var ytterst olämplig, då det var veckan efter ett riggat parlamentsval där du själv säger att oppositionen åkte ut. Vi har varit inne på detta.

I förmiddags träffade vi här i riksdagen företrädare för koordinationsrådet. Jag tror att det är otroligt viktigt att Sverige framöver stöttar koordinationsrådet, ger det legitimitet och betraktar det som representant för det belarusiska folket. Jag skulle gärna vilja höra utrikesministern svara på hur hon ser på koordinationsrådet. Över 4 000 människor och organisationer är medlemmar i det. Det är öppet och offentligt, har tydligt ett brett politiskt spektrum och försöker samla det belarusiska folket för att införa demokrati.

När du berättade om gårdagens möte, Ann Linde, kallade du dem fortfarande för opposition. Det kan man väl säga att de är i förhållande till makten. Men samtidigt måste man tydliggöra att de också är de legitima representanterna för det belarusiska folket.

Låt mig nu ta upp några olika typer av personärenden. Den artikel jag nu håller upp är från min lokaltidning hemma i Värmland. I Sunne bor Vitalik och Nadya Kruhlik, som nu utvisas till Belarus efter nio år i Sverige. Det är så att man skäms när man möts av en sådan nyhet en dag som denna!

Migrationsverket har inte ändrat sina bedömningar. Man tycker att det är helt safe att skicka hem människor. Här har vi personer som har försökt skapa sig ett nytt liv eftersom de har varit oppositionella i Belarus.

Ett annat fall som vi har hört om i *Aktuellt* gäller de två aktivister som finns på svenska ambassaden i Minsk, far och son Kuznetjik, och som nu sitter fast där. Här i riksdagen har vi en staty av Harald Edelstam, som 1973 räddade många människor från militärkuppen i Chile. Då var socialdemokraten Krister Wickman utrikesminister. Nu är det du, Ann Linde, som är utrikesminister. Jag hoppas att Sverige visar handlingskraft även denna gång.

Vi behöver också tala om sanktioner. Att EU inte har infört sanktioner är helt otroligt. Man förstår att det är förhandlingar med olika länder som har skapat grus i maskineriet, men det är ett otroligt misslyckande för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik när man inte ens efter fem veckor klarar av att införa sanktioner mot den belarusiska regimen.

Fru talman! Jag har inte mycket talartid kvar men skulle ändå vilja säga några ord om Ryssland. Det är uppenbart att Ryssland har en roll i detta, och jag tycker att det är starkt gjort av utrikesministern att ringa upp Ryss-

lands utrikesminister Lavrov och tala med honom direkt, för där sitter mycket av makten och lösningen när det gäller att det ska bli demokrati på riktigt i Belarus.

Anf. 29 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Utrikesministern påminner om sitt partis historia i förhållande till det som händer i Minsk. Jag kan bara lyfta fram mitt eget partis historia. Jag skulle säga att vi har haft en mycket hög aktivitetsgrad sedan jag kom in i riksdagen, inte beroende på mig utan på kollegor. En av dem, Christian Holm Barenfeld från Värmland, sitter inte längre i riksdagen. Om Utrikesdepartementet går tillbaka i sina handlingar och tittar på alla frågor och interpellationer som har ställts från 2006 fram till i dag tror jag att man kommer att upptäcka att merparten av dem är skrivna av moderater och särskilt många av Christian Holm.

Detta handlar inte om att tävla om vem som varit mest aktiv. Men jag tror att utrikesministern gör fel i att försöka förneka att det är flera som har försökt ha en hög ljudnivå när det gäller utvecklingen i det tidigare Vitryssland, nu Belarus. Det belarusiska folket har gång på gång förvägrats sina demokratiska rättigheter – sina mänskliga fri- och rättigheter. Detta förtjänar att också sägas från denna talarstol.

Fru talman! Den 5 november tar Lukasjenkos så kallade presidentperiod slut och en ny ska börja. Det innebär att Belarus från den 5 november med alla rimliga mått mätt kommer att stå utan statschef. Detta måste Sverige förhålla sig till. Detta måste utrikesministern förhålla sig till. Detta måste EU förhålla sig till.

Jag tycker att det är bra att man förbereder sanktioner. Jag skulle önska att de var på plats. I morgon är det den 16 september. Det så kallade valet var den 9 augusti. Det krävs att EU går från ord till handling, och jag hoppas och önskar att Sverige skulle vara ledande i detta.

Sedan är det precis som Håkan Svenneling säger: Det går inte att se den belarusiska situationen utan att förstå vad Ryssland gör och hur Ryssland på olika sätt intervenerar. Det säger sig självt. Där har vi den tragiska bilden från i går med en tiggande Lukasjenko på knä inför president Putin.

Anf. 30 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Jag tycker att utrikesministern ska se värdet av att vi brett i Sverige står upp för alla som kämpar på gator och torg i Belarus för sin frihet, för fria val och för att de ska få sina val respekterade i sitt eget land. Det är det viktiga.

Sedan har vi alla naturligtvis läst om turerna, som har pågått rätt länge. Vi har sett hur sanktioner har kommit och gått. Och vi läser, precis som Lukasjenko och regimen gör, om hur reaktionerna blir på olika ageranden.

Det är naturligtvis viktigt att bryta detta och se det momentum som faktiskt finns, som är skapat genom någonting som vi inte sett tidigare i Belarus, nämligen hundratusentals människor som trotsar polisvåld och regimen angrepp på fredliga demonstranter. De måste känna vårt stöd.

Där hoppas jag att utrikesministern ska vara tydlig, men inte med att i första hand söka ge en plattform för Lukasjenko, regimen och andra att vara med i något samtal ”post den 5 november”. Har man inte har svarat upp faller ribban. Då är Lukasjenko inte längre, enligt vårt sätt att se det, en president i Belarus. Han har inte den grunden.

Dessutom måste man se Rysslands roll. Jag delar inte bilden av att Ryssland är den som skulle kunna skapa förutsättningar för demokrati. Jag tror inte att det är Rysslands eller Putins huvudmål, utan det är någonting helt annat. Där måste vi också vara tydliga och sätta stopp.

Prot. 2020/21:7
15 september

Svar på
interpellationer

Anf. 31 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Låt mig börja med att prata om just samtal och dialog, som man kan ha. Tidigare i dag hade jag ett långt samtal med en företrädare till mig, nämligen Jan Eliasson. Vi pratade om hur lätt det är att säga: Man ska inte prata med folk. Man ska kasta ut folk. Man ska inte ha någon dialog. Vi pratade om hur svårt det är att göra detta och hur felaktigt det är att säga att ett samtal är en legitimering av någon, att ett samtal gör någon till vän med någon och att det inte handlar om diplomatiska verktyg, vilket det är.

Vi pratade förra veckan här i riksdagen om det faktum att den afrikanska organisationen Ecowas nu håller på att samtala med militärjuntan i Mali och få igång en dialog med opposition och civilsamhälle för att man ska kunna övergå till ett civilt styre. Det innebär naturligtvis inte att Ecowas legitimerar militärjuntan.

Med den argumentationen kan man ju inte ha den här typen av diplomatiska samtal. Hela poängen med diplomati faller om man skulle säga: Varje gång du samtar med någon är du vän med den personen eller så legitimerar du den personens styre eller regim eller någonting.

Därför är det viktigt att vi än så länge har kvar det erbjudande om en nationell dialog som OSCE, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, har. Nuvarande ordförande där är Albanien, och Sverige har det kommande ordförandeskapet.

Just nu, skulle jag säga, föreligger inte möjligheter till en sådan dialog, eftersom man i princip har fångslat och bortfört hela ledningen i oppositionen. Men när jag har talat med dem från oppositionen har de varit väldigt noga med att säga: Det är inte bara vi i ledningen. Det är 4 000. Det blir 5 000. Det blir 6 000. Gör inte misstaget att tro att bara för att de tar bort just oss finns det ingen opposition! Oppositionen är stor, bred och stark och ska ha stöd på olika sätt – genom stöd till de olika civilsamhällesorganisationerna och så vidare.

Vi har redan från början, direkt efter den 9 augusti, sagt att valet var förfuskat och inte rättvist. Det var inte fritt. Det måste till ett nytt val, så att det belarusiska folket kan välja sina egna företrädare. Men det är inte bara att knäppa med fingrarna. Man måste få det att fixas. Man måste få det att ordnas. Hur gör man det? Jo, det gör man genom att försöka få till en dialog för att se till att det blir en övergång till ett demokratiskt samhälle, och det är det vi försöker göra nu.

Sedan vill jag säga någonting om sanktionerna. Sverige driver tillsammans med bland annat Baltikum, Polen och de andra nordiska länderna verkligen på för att få sanktioner. Jag tycker att det är sorgligt att EU inte har fattat ett beslut. Det är verkligen beklagligt. Det väcker också frågan om hur man fattar beslut i EU i dessa frågor.

När man kräver enhällighet kan det bli svårt om det finns *ett* land som inte vill. Vi kan driva på hur mycket som helst och försöka göra det vi vill, men om det är ett land som stoppar det får vi inte igenom det. Det är sorg-

ligt att EU inte har klarat av detta med sanktioner mot Belarus. Det håller jag fullständigt med interpellanten om.

Anf. 32 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Jag tycker att utrikesministern blandar ihop korten lite grann i fråga om vad vi ledamöter vill. Ingen har förbjudit Ann Linde att hålla samtal och driva på. Ingen har motsatt sig inbjudan till dialog. Alla vi som sitter i utrikesutskottet är jättestolta över att Sverige ska bli ordförande i OSSE och hoppas att det ska gå så bra som möjligt. Som ordförandeland behöver man självklart företräda OSSE i det sammanhanget.

Men man har från Sveriges regerings sida gjort ett besök i Minsk som legitimerade den nuvarande regimen, och det måste man ha klart för sig när man är Sveriges regering och när man har ordförandehatten på sig. Jag tycker att utrikesministern blandar och ger lite för mycket just nu.

Vi kan konstatera att regeringen på flera punkter har agerat rätt. Man har drivit på för sanktioner på det sätt som Ann Linde beskriver, och det är superbra. Man behöver strama upp sitt språkbruk, och man behöver tydliggöra vilken syn man har på Lukasjenko som illegitim diktator.

Det är väl det som jag tycker att vi fortfarande inte har fått svar på i denna interpellationsdebatt. Anser utrikesministern att regimen är legitim eller illegitim? Hur ser man på frågan om den 5 november, när Lukasjenkos presidentperiod tar slut? Slutar han då formellt, även enligt svensk mening, att vara president, som utrikesministern ändå har använt som begrepp? Hur ser man på det nationella koordinationsrådet? Vilken legitimitet är utrikesministern beredd att ge koordinationsrådet, som tydligt har försökt samla människor från alla samhällsgrupper i Belarus med budskapet om att man vill ha fria och rättvisa val? Man vill släppa de politiska fångarna, och man vill att de som är ansvariga för våld och valfusk ställs inför rätta.

Jag tycker att vi som Sveriges riksdag måste skicka ett tydligt budskap om att vi stöder deras strävan.

Anf. 33 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag upprepar detta eftersom det verkar vara otydligt. Det besök som vi gjorde legitimerade inte regimen. Det var oerhört välkomnat av oppositionen, civilsamhället och frivilligorganisationer i Belarus. Jag vet inte hur många gånger de har understrukt detta, och jag lyssnar faktiskt mer på dem i den frågan.

När det gäller koordinationsrådet går det inte att säga annat än att det är den legitima oppositionen i Belarus. En av ledarna, Svetlana Tichanovskaja, blev nummer två i det i och för sig falsifierade valet. Man kan liksom inte säga att det har varit något eftersom vi inte godkänner valet, men detta visade ändå på en stark vilja hos folket att se Tichanovskaja som en av ledarna för oppositionen. När vi har kritiserats av bland annat Ryssland för att prata med koordinationsrådet, därför att de inte är en legitim opposition, är detta ett argument som bland annat jag har använt gentemot Lavrov: Det går visst att se dem som en legitim opposition.

Dessutom är det inte vare sig Lukasjenko, jag, Sveriges riksdag eller någon annan som ska berätta vilka som är en legitim opposition, utan det måste de göra själva. Och det är naturligtvis de som får stöd i Belarus för att företräda oppositionen som vi ska tala med.

Sedan vill jag bara säga att Ryssland ju har ett oerhört avgörande inflytande på hur detta ska gå. Jag håller helt med Wallmark om bilderna och det som kom ut från mötet i Sotji. Det var tragiskt. Det finns ingenting annat att säga.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:7
15 september

Svar på
interpellationer

§ 10 Svar på interpellation 2019/20:461 om rasism och afrofobi i Sverige

Anf. 34 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Momodou Malcolm Jallow har frågat mig vad jag avser att göra för att specifikt motverka afrofobin i samhället och vilka specifika åtgärder som regeringen har vidtagit för att identifiera, synliggöra och motverka strukturell och institutionell rasism i Sverige.

Den senaste tidens händelser och vittnesmål lämnar ingen oberörd. De visar mer än någonsin vikten av arbetet mot afrofobi och andra former av rasism. Rasismen har ingen plats i Sverige. Trots det är den en del av vår historia och vår samtid. I Sverige tar sig rasismen olika uttryck, såsom hatbrott, diskriminering på arbets- eller bostadsmarknaden eller upplevelser av att behandlas sämre i kontakt med myndigheter.

För att arbetet mot rasism ska kunna möta de utmaningar som finns i samhället krävs ett långsiktigt och strukturerat arbete. Utgångspunkten för det arbetet är regeringens nationella plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.

I planen lyfts afrofobi fram som en av flera former av rasism som behöver uppmärksammas särskilt. Det görs bland annat inom ramen för de utbildningsinsatser som Forum för levande historia genomför om olika former av rasism i historien och i dag.

Uppgifter om att personer utsatta för rasism har ett lägre förtroende för myndigheter och andra offentliga verksamheter behöver tas på allvar inom alla delar av offentlig förvaltning. Det är centralt att myndigheter och annan offentlig verksamhet alltid bemöter enskilda på ett likvärdigt och rättsäkert sätt, och här krävs kontinuerligt kompetenshöjande insatser.

I början av året förstärkte regeringen därför Forum för levande historias arbete med att utbilda skolpersonal och andra offentliganställda om hur man genom arbete mot rasism kan kvalitetssäkra offentliga verksamheters bemötande av allmänheten. Vidare krävs ett fortsatt aktivt arbete från rättsväsendet och andra aktörer för att bland annat motverka hatbrotten och stärka tryggheten. Dialog och samverkan med utsatta och med civilsamhällets organisationer är ett viktigt inslag för att bekämpa olika former av rasism.

Att afrosvenskar är särskilt utsatta på bland annat arbetsmarknaden stöds av flera rapporter och upplevelseundersökningar. Enligt en av dessa behöver afrosvenskar ha en forskarutbildning för att komma upp i samma disponibla inkomst som en person i den övriga befolkningen som har gått en treårig eftergymnasial utbildning. För att synliggöra begränsande normer kring hudfärg och bidra till att undanröja hinder för att afrosvenskar, och andra personer som riskerar att utsättas för rasism, ska få tillgång till lika rättigheter på arbetsmarknaden gav regeringen i somras ett uppdrag

till länsstyrelserna att öka kunskapen och medvetenheten bland aktörer på arbetsmarknaden om rasism, med fokus på afrofobi.

Det är viktigt att i arbetet även synliggöra historiska övergrepp som hänger ihop med rasism och strukturell diskriminering i dagens samhälle.

Rasismen mot afrosvenskar och andra grupper som också utsätts för rasism är ett allvarligt och verkligt problem som vi inte kan tolerera och som vi i politiken måste ta ansvar för att med full kraft motarbeta.

Kampen mot rasism är ingen engångsinsats. Steg för steg måste rasismen tryckas tillbaka. Det är ett långsiktigt arbete där ansvaret ligger på oss alla – varje dag i varje del av vårt samhälle.

Anf. 35 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V):

Fru talman! Låt mig börja med att tacka statsrådet Åsa Lindhagen för svaret. I dag är det den internationella dagen för demokrati och därför en passande dag för att prata just om hotet mot demokratin i form av rasism.

De satsningar som ministern lyfter fram är väldigt välkomna. Men som jag och andra afrosvenskar kan vittna om är de sedan länge otillräckliga för att motverka den strukturella diskriminering och rasism som drabbar afrosvenskar varje dag i Sverige.

Sverige och den svenska regeringen slår sig fortfarande gärna för bröstet som ett av världens mest jämställda och jämlika länder. Men när svarta och andra rasifierade runt om i världen trakasseras, misshandlas, profile-ras, förnedras, mördas och lynchas offentligt och förövare går fria befinner vi oss i en värld där ribban för hur vi behandlar varandra sänks för varje minut. Det krävs inte någon närmare granskning för att se att denna själv-utnämnda titel har utvattnats och saknar verklig betydelse.

Den 3 april 2019 bevittnade hela Sverige en fruktansvärd och brutal händelse via en mobilvideo. En gravid afrosvensk kvinna i åttonde månaden – Jeanine, jag säger hennes namn så att vi kommer ihåg det – var på väg till sjukhuset med förvärrar när hon tvingades av tunnelbanan av ett flertal ordningsvakter vid en biljettkontroll.

Filmerna visar hur hon under våldsamma omständigheter tvingas ut ur tåget. Hon skriker som för sitt liv. Hennes upprivna dotter gråter, och andra kvinnor på perrongen vädjar till vakterna att lugna sig och ta hänsyn till att människan de drar och sliter i är höggravid. Hon blev nedtryckt på en bänk med magen nedåt och med ett väktarknä i ryggen – panikslagen, rädd, förnedrad och förödmjukad framför sitt barn.

Strax efter denna fruktansvärda afrofbiska händelse gjorde Expressen en unik kartläggning av vaktbolagen och hittade över 170 anställda med koppling till högerextremism, bland annat tongivande nazister från nazistiska Nordiska motståndsrörelsen, som under flera år har jobbat för vaktbolagen. Dessa väktare har bara 40 timmars utbildning – mindre än en vecka. De har våldsmonopol, och de angriper människor under straffrihet. De går fria varenda gång.

Det här är en verklighet som jag inte bara tycker något om, utan det är en verklighet som jag känner. Jag är nämligen också en av dem som har blivit utsatt för den typen av våld.

Det här är inte några enskilda fall, utan den etniska profilering som vi ser i samhället är systematisk. Benjamin Antwi släpades ut ur tåget för att han ifrågasatte tågvärden och polisen. Det hände för tre dagar sedan i Malmö. Han förnedrades. Man använde oprovocerat våld när han frågade

vad han hade gjort. Man ska väl kunna ställa den frågan till polis eller väktare?

Sverige är inte undantaget. Rasismen drabbar alla, vuxna som unga, men framför allt drabbas barn. För ett par veckor sedan krävde tusentals föräldrar i ett öppet brev till skola och skolpolitiker åtgärder för en skola fri från rasism och afrofobi. Där finns fruktansvärda vittnesmål. Jag har tagit med mig detta upprop, om statsrådet inte har hunnit läsa dessa vittnesmål. Vi lever i samma land men med olika villkor.

Jag ställer frågan igen: Vad tänker statsrådet göra för att stoppa den här typen av rasism mot svarta i det här landet?

Anf. 36 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Tack till riksdagsledamoten för att han lyfter de här oerhört viktiga frågorna om grundläggande värderingar, alla människors lika värde och mänskliga rättigheter! Vi behöver bli mer medvetna i Sverige om att vi har problem med rasism, att det finns strukturell rasism och att vi har ett politiskt ansvar för att göra någonting åt det.

Jag tror att vi är många som blir berörda av de berättelser vi hör om människor som blir behandlade på ett annat sätt på grund av att de har en viss hudfärg. Vi behöver också bli mer medvetna i Sverige om att hudfärg har betydelse, både när det gäller vår egen historia kring vår roll i den transatlantiska slavhandeln och när det gäller den rasism som finns här och nu och som orsakar oerhörd skada i människors liv. Det gäller inte minst i barns liv, precis som riksdagsledamoten lyfter.

Är det någonstans där vi borde lyckas är det att skapa trygghet för barnen i vårt samhälle. Inget barn ska behöva gå till skolan och vara rädd för att utsättas för rasism. Ingen vuxen människa, och inget barn, ska behöva vara rädd för att befinna sig i kollektivtrafiken, i det offentliga rummet eller i mataffären. Människor har rätt att känna sig trygga oavsett vilka vi är och oavsett hur vi ser ut.

Den debatt vi har nu om rasism i samhället behövs verkligen. Vi behöver få upp ögonen både generellt i samhället och i politiken för att vi har ett ansvar att motverka rasism. Vi måste se att den finns här i Sverige, att den förstör, söndrar och skadar, och vi behöver göra något åt den.

Regeringen har tagit steg. Det har inte ens funnits en plan i Sverige för arbetet mot rasism. Regeringens första plan antogs 2016, och där framgår hur vi ska bekämpa och ta steg för att trycka tillbaka rasismen. Det har inte ens funnits en plan tidigare.

Årets statsbudget är den största som någonsin har funnits när det gäller arbetet mot rasism. Budgeten går bland annat till utbildningsinsatser, till Forum för levande historia, som utbildar olika yrkesgrupper, till exempel socialsekreterare, lärare, poliser, om rasism och om hur vi kan motverka rasism.

Regeringen har gett i uppdrag att ta fram mer kunskap om hur situationen ser ut i samhället för människor som utsätts för rasism, till exempel antisemitismen, och även om muslimers situation.

Vi behöver lära oss mer om afrosvenskars situation.

Mer kunskap behövs, men vi behöver inte mer kunskap för att veta att vi ska agera. Det vet vi redan.

Just nu arbetar en utredning som rör ordningsvakter. Man ska titta på de regler som finns, bland annat vad som ska ingå i utbildningen, och vilka

Prot. 2020/21:7
15 september

Svar på
interpellationer

krav som ska ställas för att godkännas som vakt. Det är en mycket viktig utredning som pågår just i detta nu.

Regeringen har också förstärkt arbetet mot hatbrott inom polisen, och nyligen i somras gav vi ett uppdrag till alla länsstyrelser att titta på afrofobi kopplat till arbetsmarknaden, att synliggöra problem och att ta fram åtgärder samt motverka hinder för afrosvenskars möjligheter att verka på arbetsmarknaden på lika villkor.

Räcker detta? Nej, det gör det inte. Riksdagsledamoten har helt rätt i att vi behöver göra mer. Men vi tar steg framåt, och jag är glad att vi har denna debatt i Sverige. Tyvärr behövs den. Ja, vi behöver göra mer.

Anf. 37 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V):

Fru talman! Låt mig tacka ministern för hennes engagemang och framför allt för hennes erkännande av Sveriges historiska arv. Det är mycket viktigt att ha kontexten och sammanhangen för att förstå vad som händer i dag.

Min interpellation till ministern tar upp frågan om åtgärder mot strukturell och institutionell afrofobi. Jag är medveten om planen, och jag har varit personligen engagerad i planen. Men precis som ministern säger räcker den inte.

I Sverige är strukturell diskriminering och rasism utmärkande, och den kräver tydliga, konkreta och riktade åtgärder. Ett område där vi ser stora och akuta långsiktiga behov är hälsa och sjukvård, där afrosvenskar och andra rasifierade missgynnas inom vården.

Ingen har undgått att läsa om 16-åriga Kwakus tragiska bortgång till följd av att han nekades akut ambulansvård. Jag besökte Kwakus föräldrar. Jag satt och pratade med hans pappa och mamma, och jag kommer ihåg en sak som jag aldrig kommer att glömma. Mamman svarade flera gånger när jag frågade vad de ville ha: Jag vill ha min son tillbaka.

Jag kan inte ordna det. Men en sak som vi kan göra är att varje dag arbeta för att inget barn ska behöva dö på grund av att man nekas sjukvård i Sverige – ett av de rikaste länderna i världen.

Detta är tragiskt och ett fruktansvärt öde för Kwaku och hans familj, men de är långt ifrån ensamma.

Förstagångsföderskan Asha, 23 år gammal, miste nästan livet i samband med sin förlossning på grund av att ingen tog hennes smärtor på allvar. Asha påpekade gång på gång att hon upplevde hemska smärtor, men i stället för undersökning och vård fick hon höra nedsättande kommentar kopplade till hennes etnicitet.

Låt mig citera Aftonbladets artikel: ”Barnmorskan sa att Asha skulle skickas hem i taxi, något som Asha inte ville gå med på. Hon mådde fortfarande dåligt.

– Jag sa att jag skulle ropa på hjälp om hon inte tänkte hjälpa mig.

I stället fick hon en morfintablett. Direkt efter Asha tagit den skrek hon att hon kommer att dö, att hon inte kunde andas.

– Jag såg tre personer i rummet, sen kollapsade jag. Jag minns sedan att jag vaknade av att de använde hjärtstartare och att en läkare skrek: Asha, Asha, är du vaken? säger Asha med tårar i ögonen.

Hon hade hamnat i septisk chock, ett livshotande tillstånd, och alla organen sviktade.”

Det behövdes nio påsar blod, och hon drabbades av hjärtstopp två gånger.

Ska man behöva uppleva detta för att man ser ut som man gör? Det kan inte vara rimligt. Vi måste göra allt för att se till att detta aldrig händer igen. Vi bor i samma land men med olika villkor. Det spelar roll vilket namn man har, vilken hudfärg man har och var man är född. Att vara antirasist innebär att se detta och att vilja göra något åt det. Det räcker inte med att bara vara emot rasism. Vi måste vara antirasister, och vi måste varje dag jobba för att människors livsvillkor inte ska undermineras på det sätt vi kan se i Sverige i dag.

Anf. 38 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Ingen lämnas oberörd av dessa berättelser, inte minst när det handlar om ett barn.

Jag har också tagit del av den artikel som ledamoten citerade ur, och det är klart att dessa berättelser gör ett stort intryck. Precis som jag sa tidigare är det så många berättelser – om vi bara ser till att lyssna på vad människor berättar.

Jag vet att utrikes födda kvinnor löper fyra gånger så stor risk att dö i förlossning. Inte minst kvinnor som kommer från olika delar av Afrika löper en förhöjd risk.

Det är klart att samhället behöver jobba med alla de olika delar som finns för att bekämpa rasismen. Det finns inte en del vi kan plocka ut för att där rikta in oss och lösa problemen. Själva kärnan i den strukturella rasismen är att den finns i olika delar av samhället, och vi behöver jobba brett. Det finns inte heller någon quickfix, men många olika insatser kan sammantaget bilda en helhet, där vi ändå ser till att ta steg framåt.

Det är viktigt att vi fortsätter att jobba med kunskapsinsatser, att vi fortsätter att från statens sida ge resurser för att öka kunskapen om rasismen och hur vi kan förebygga rasismen. Där är det viktigt med de pengar regeringen har skjutit till i budgeten och det uppdrag som Forum för levande historia har. Det ingår numera 24 myndigheter som arbetar med denna plan, som riksdagsledamoten också har varit en del i arbetet med att ta fram. Jag passar på att här säga tack för det arbetet. De myndigheterna har inte haft de uppdragen tidigare. Det är 24 myndigheter som samlas för att ändå se till att vi tar fler steg framåt.

Jag tror också att det är viktigt att vi fortsätter att ge civilsamhället möjlighet att driva arbetet, inte minst det antirasistiska arbetet. Där har regeringen också skjutit till extra medel i årets budget. Det är viktigt för att kunna ta del av kunskap, till exempel från de antidiskrimineringsbyråer som finns runt om i samhället och som tar del av människors berättelser. De sitter på stor kunskap. Det gäller också andra organisationer, exempelvis Afrosvenskarnas Riksorganisation och Afrosvenskarnas Forum för Rättvisa, som jag har en dialog med, och att ta del av deras erfarenheter och kunskaper. Det gäller också den röstbärande funktionen; deras roll att fortsätta att sätta press på oss politiker är oerhört viktig.

Det yttersta ansvaret för att vi tar steg framåt kommer aldrig att landa någon annanstans än på oss politiker. Förstås har regeringen det allra största ansvaret för att vi ska fortsätta att driva arbetet med kraft.

Prot. 2020/21:7
15 september

Svar på
interpellationer

Jag tänker att både civilsamhället och kunskapsinsatser är viktigt. Polisens arbete mot hatbrott behöver fortsätta. Vi behöver ge uppdrag för att öka kunskapen om hur det ser ut på exempelvis arbetsmarknaden och bostadsmarknaden för att få mer tillbaka till regeringen om vad vi behöver ta för konkreta steg och göra för att öka kunskapen generellt.

Vi behöver också jobba med diskrimineringslagstiftningen, som vi gör just nu i fråga om hur vi kan förebygga diskriminering på våra arbetsplatser. Det är en utredning som pågår. Vi behöver jobba mot rasismen i skolan, och vi behöver fortsätta ta steg framåt.

Anf. 39 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V):

Fru talman! Jag nämnde dessa exempel. Det finns många, och jag kan inte nämna alla. Men problemet är att de ofta är osynliggjorda. När vi pratar om rasismen i Sverige möts vi ofta av tystnadskultur, förnekelse och färgblindhet. När vi pratar om Black lives matter säger riksdagsledamöter och högt uppsatta politiker att det är ett amerikanskt problem. Det finns inte i Sverige.

Jag vet att det finns i Sverige. Sakerna jag säger är inte saker jag tycker; det är saker jag vet. Jag är bostadspolitisk talesperson, men varje gång jag uttalar mig angriper folk inte min politik, utan de angriper min hudfärg och min etnicitet. 90 procent av alla angrepp jag får handlar om min hudfärg och min etnicitet, inte om politiken som jag för.

Det finns till och med här i kammaren. Jag kommer ihåg när jag kom in i riksdagen och kom till öppnandet med min dotter. Alla mina kollegor hänvisades till kammaren. Jag hänvisades till läktaren för att jag bär en kropp som enligt deras mening inte hör hemma i den här kammaren. Så jag vet vad jag pratar om.

För de människor som aldrig utsatts för det här kanske det inte spelar någon roll. För oss som utsätts för det här dagligen river det upp sår som aldrig läks. Också mina barn utsätts för det här, de och alla andra afrosvenska barn och rasifierade barn. Det är en vardaglig smärta. Det är ett trauma som vi upplever varje dag och som kostar vissa människor livet.

Därför är det viktigt att vi inte bara pratar om det. Vi måste gå från ord till handling. Jag hoppas att Åsa Lindhagen är beredd att gå från ord till handling, för Kwakus liv, Ashas liv, den gravida afrosvenska kvinnan Jeanines liv och alla afrosvenska barns liv är lika mycket värda som alla andras i det här landet. Det är därför vi säger att Black lives matter.

Anf. 40 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Jag tror att Black lives matter-rörelsen som startade i USA har enorm betydelse, och jag tror att det är oerhört viktigt att vi har fullständigt glasklart för oss att den rörelsen behövs också här i Sverige.

Jag instämmer i det som riksdagsledamoten säger om att vi inte har tillräcklig medvetenhet om att hudfärg spelar roll. Vi måste börja med att förstå och erkänna problemet men sedan också agera. Precis som riksdagsledamoten lyfter fram handlar antirasism inte bara om att se problemet, men det behöver vi göra. Vi behöver faktiskt prata om det. Men det handlar också om att ta steg framåt.

Är det här ett amerikanskt problem? Ja, men det är också ett svenskt problem.

Jag tror att vi är många som blir extra mycket berörda när det handlar om barn. Barn borde få växa upp med att det är självklart att vi alla har samma värde. Men vi vet att det finns barn som växer upp och känner in på huden att det är skillnad på dem och andra. Det är en av de saker som berör mig allra mest, att vi har barn här i Sverige som tror att de inte är lika mycket värda. Det behöver vi verkligen göra något åt.

Finns det några barn som lyssnar? Till alla som lyssnar: Tvivla aldrig på ert värde! Om ni utsätts för rasism, för diskriminering, ligger ansvaret för det hos den som utför den rasistiska handlingen, men också hos oss politiker ligger ett stort ansvar att agera mot rasismen.

Jag vill tacka ledamoten för att jag fick dessa vittnesmål om barns upplevelser i skolan, den plats där alla barn borde få känna sig trygga. Ja, vi har ett jobb att göra. Återigen tack till dig, riksdagsledamoten, för att du tog upp de här frågorna!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2019/20:467 om januariöverenskommelsens del om a-kassan

Anf. 41 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Mats Green har frågat mig om jag kommer att fullfölja januariöverenskommelsen i den del som avser a-kassan.

Jag vill med anledning av Mats Greens fråga framföra följande. En välfungerande arbetslöshetsförsäkring är viktig både för den enskilde och för samhället i stort. Arbetslöshetsförsäkringen har en roll att spela för strukturmöjliggörande och för att svensk ekonomi ska kunna vara öppen och dynamisk. Arbetslöshetsförsäkringen ger också ekonomisk trygghet till den som förlorar arbetet och behöver ställa om mellan jobb.

Arbetslöshetsförsäkringen behöver bli bättre anpassad efter dagens arbetsmarknad. Regeringen beslutade därför i början av 2018 om kommittédirektiv om en ny arbetslöshetsförsäkring för fler, grundad på inkomster, med syftet att utforma en ny och effektivare arbetslöshetsförsäkring.

I juni 2019 gavs utredningen därtill i uppdrag att särskilt analysera och föreslå hur arbetslöshetsersättningen kan trappas ned tydligt i takt med arbetslöshetens längd. Uppdraget är i enlighet med den överenskommelse om a-kassan som Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna enats om i januariavtalet. Utredningen överlämnade i början av sommaren sitt betänkande till regeringen, och betänkandet är nu föremål för remittering.

Regeringen tar ansvar för arbetslöshetsförsäkringen. Under våren har regeringen tagit initiativ till flera tillfälliga åtgärder och tillfälligt höjda dagpenningnivåer inom arbetslöshetsförsäkringen föranledda av coronavirusets effekter på arbetsmarknaden. Även dessa är ett resultat av en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet.

Anf. 42 MATS GREEN (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Det som lämnades här nu var kanske svar på någons fråga men inte riktigt på min fråga, om jag ska vara lite krass.

Fru talman! Vi kan konstatera att januariöverenskommelsens partier, det vill säga Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna, nu konsekvent försvagar arbetslinjen – i synnerhet nu när den behövs kanske mer än nästan någonsin tidigare om vi ska klara välfärden och om vi ska klara vården.

Budgetutspelet i förra veckan om skatterna var det senaste exemplet på just detta, trots löftena om motsatsen i januariöverenskommelsen vad gäller upprätthållandet av arbetslinjen.

Jag citerar ur januariöverenskommelsen, punkt 19: ”Arbetslinjen värnas. Arbetslöshetsförsäkringen ska reformeras i linje med en flexicurity-modell och öppnas för fler som arbetat, baseras på inkomster och trappas ned samt fasas ut i takt med arbetslöshetens längd.” Så lyder alltså punkt 19 i januariöverenskommelsen med Centerpartiet och Liberalerna och själva förutsättningen för att Socialdemokraterna och Miljöpartiet kunde sitta kvar i regeringsställning under innevarande mandatperiod.

Mot bakgrund, fru talman, av den uttalade ambitionen från såväl socialdemokratiska som miljöpartistiska företrädare att man ämnar bryta denna del av januariöverenskommelsen har jag ställt frågan till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark om regeringen tänker fullfölja januariöverenskommelsen i denna del.

I sitt svar hänvisar ministern till den utredning om arbetslöshetsersättningen som presenterade sitt slutbetänkande i juni i år och som fått i deluppdag att titta på och ge förslag till hur punkt 19 i januariöverenskommelsen kan genomföras. Problemet är bara, fru talman, att en utredning är en sak och ett regeringsförslag något helt annat. Detta ser vi inte minst när det gäller LAS-utredningen, som presenterades någon vecka innan. Socialdemokraterna, med statsministern i spetsen, klargjorde då att man inte tänker genomföra den i dess helhet.

Jag tvingas nu alltså återupprepa min enkla fråga, som dessutom enkelt kan besvaras med ett ja eller ett nej: Kommer regeringen att genomföra punkt 19 i januariöverenskommelsen, ja eller nej?

Anf. 43 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag ska ge dig ett kort och tydligt svar, Mats Green: Ja, vi kommer att fullfölja januariavtalet när det gäller a-kassan. Jag vill också förtydliga något som för oss socialdemokrater är självklart: Arbetslinjen står inte i motsats till trygghet för löntagare, snarare tvärtom – de går hand i hand.

Jag skulle också vilja påminna Mats Green om att det första ni moderater gjorde när ni kom till makten 2006 var att ge er på a-kassan. Ni chockhöjde avgifterna till a-kassan och såg till att försämra villkoren, och ni gjorde det blixtnabbt. Två veckor var den tid remissinstanserna hade på sig att ge synpunkter på era förslag. Så bråttom hade ni att nedmontera a-kassan. Jag kommer ihåg detta väl, för jag var en av tusentals som stod på Mynttorget här utanför riksdagen och protesterade mot er politik.

Vad hände sedan då? Vilka blev konsekvenserna? Jo, 400 000 personer valde att lämna a-kassan, och vi vet alla vad som hände året därpå, 2008: Vi fick en finanskris. Jag var då ordförande för fackförbundet SKTF, numera Vision, och mötte människor som hade blivit av med sitt arbete men som också, på grund av den politik ni då förde, stod utan ersättning från a-kassan eftersom de inte längre var med i a-kassan. En sådan situation ska vi inte uppleva igen.

Därför är jag som socialdemokrat och tidigare facklig ledare otroligt stolt över de tillfälliga förstärkningar vi har gjort i a-kassan under coronapandemin. Vi har sett till att fler omfattas av den ekonomiska trygghet som a-kassan ger, ändrat i villkoren och höjt ersättningarna. Detta är otroligt viktigt i den tid vi nu lever i på svensk arbetsmarknad.

Dessutom kan jag berätta att antalet medlemmar i a-kassorna mellan mars och juli har ökat med 237 000. Så lång tid tog det, Mats Green, innan vi kunde reparera det ingrepp ni gjorde i a-kassan under er tid vid regeringsmakten.

Dessa tillfälliga förstärkningar gör skillnad för människor. De gör att man kan behålla sitt radhus under en kortare tid av arbetslöshet. De gör att man kan köpa de där fotbollsskorna till barnen. Det är alltså otroligt viktiga insatser och förstärkningar vi har gjort.

Detta handlar dock också om att vi inte bara vänder oss till den enskilda individen; detta är också smart politik för vårt samhälle. En stark a-kassa upprätthåller köpkraften i ekonomin, och det gör att vi inte löper samma risk att förstärka lågkonjunkturen.

Min och regeringens uppfattning är att när arbetsmarknaden förändras måste trygghetssystemen hänga med. Det krävs långsiktiga förändringar, inte bara tillfälliga lösningar, för att fler ska omfattas. Jag menar att arbetslöshetsförsäkringen mycket bättre måste anpassas till den arbetsmarknad vi har i dag, för egenföretagare, för dem som är kombinatorer och för dem som har tillfälliga jobb. Vi måste bredda a-kassan så att också de omfattas av tryggheten. Det var därför vi tillsatte utredningen 2018.

Jag är glad att vi genom januariavtalet är överens med Centern och Liberalerna om behovet av att utveckla a-kassan. Tillsammans kommer vi att ta ansvar för att a-kassan blir den omställningsförsäkring som den behöver vara på en snabbt föränderlig arbetsmarknad.

Men den stora frågan är: Vad vill Moderaterna egentligen? Jag tycker att det skulle vara väldigt intressant att höra Mats Green utveckla vad Moderaterna vill med a-kassan. Jag tror att väljarna är intresserade. Jag tror också att de 3,9 miljoner människor som i dag är medlemmar i a-kassan är intresserade av att höra vad ni, om ni fick möjlighet, skulle göra med a-kassan.

Anf. 44 MATS GREEN (M):

Fru talman! Jag konstaterar att de förändringar som alliansregeringen genomförde – som ministern själv säger måste ju trygghetssystemen följa med och anpassas efter en förändrad arbetsmarknad – var nödvändiga för att börja kampen mot utanförskapet, något som man dessutom lyckades med över förväntan, om än inte fullt ut. Men man lyckades minska utanförskapet, dessutom i en extrem lågkonjunktur.

Vi ser dessutom hur de förändringar i a-kassan som Socialdemokraterna genomförde under förra perioden har medfört att Sverige, före corona, hade den högsta arbetslösheten någonsin i en högkonjunktur. Det var bland annat detta som ledde till Stefan Löfvens högtidliga löfte – det har varit ganska många sådana, och ganska mycket prat om allt som är oacceptabelt – att Sverige 2020 skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet. I stället låg vi i den absoluta toppen i EU. Jag konstaterar att detta var före corona. Nu ligger Sverige högre än Italien vad gäller arbetslöshet. Detta säger ganska mycket om de utmaningar som politiken står inför, men också en del om det misslyckande som socialdemokratien ändå har ansvaret för.

När det gäller a-kassan rent generellt är jag, apropå ministrarnas frågor till mig om vad Moderaterna vill göra med a-kassan, glad att det är vi som har föreslagit att den ska renodlas till att i högre grad vara en omställningsförsäkring, som framför allt innebär bättre möjligheter och större incitament att hitta ett jobb och vara anställbar. Tidigare har Socialdemokraterna motarbetat allt vad omställningsförsäkring egentligen handlar om. Jag är glad att man nu, förvisso under galgen, har tvingats erkänna det sunda i den linje vi har drivit där. Jag välkomnar Socialdemokraternas helomvändning i frågan, men vi har nog all anledning att diskutera den framgent.

Jag har en ganska uppenbar fråga, med tanke på det som ministern sa när det gäller, som hon själv uttryckte det, de tillfälliga höjningarna i a-kassan. Kan ministern nu ge beskedet att dessa höjningar bara kommer att vara tillfälliga? Kommer det alltså inte att nästa vecka komma ett förslag i statsbudgeten som går ut på att permanenta dem? Detta skulle vara ett slag mot arbetslinjen, men framför allt skulle det innebära att man tränger ut andra viktiga investeringar för välfärden och vården. Och när vi ändå är inne på det ämnet är det arbetslinjen som behöver upprätthållas där; vi behöver fler som arbetar i välfärden och vården, inte färre.

Återigen – ska jag tolka ministrarnas besked som att, som hon själv uttryckte det, de tillfälliga förändringarna i a-kassan är just tillfälliga? Det skulle jag vilja ha svar på.

Anf. 45 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Som socialdemokrat är jag väldigt stolt över de förstärkningar vi har gjort i a-kassan under pandemin – de är helt nödvändiga. Som Mats Green säkert vet och förstår har jag inga budgetnyheter att komma med i dag. Vår finansminister och regeringen återkommer med besked om detta när det gäller den kommande budgeten.

Men det jag vill säga är att arbetslöshetsförsäkringen är till för att ge ekonomisk trygghet under den tid man befinner sig mellan jobb. Så har det alltid varit. Detta är bra för individen och för samhället.

Socialdemokratisk arbetsmarknadspolitik går ut på både plikt och rätt. Du har en plikt att stå till arbetsmarknadens förfogande och att vara aktiv och söka arbete. Alla som kan arbeta ska arbeta – det är ingen skillnad under coronapandemin. Det är denna plikten handlar om.

Men du har också en rätt. Om du uppfyller kraven ska du vara säker på att ha den trygghet som a-kassan ger mellan jobb, när du står till arbetsmarknadens förfogande. Det är denna rätten handlar om.

Jag tror att det här går en skiljelinje i svensk politik. Så fort Moderaterna får chansen slaktar man arbetsmarknadspolitik och ser till att försämrade villkoren i arbetslöshetsförsäkringen därför att man lutar sig mot en idé som handlar om att hungriga vargar jagar bäst. Det är så man får ut folk i arbete.

Vi har en helt annan politik. För oss handlar det om trygghet i förändring.

Jag tror också att vi måste inse att om Sverige ska fortsätta vara en öppen och dynamisk ekonomi måste vi kunna bejaka förändring. Och a-kassan har en otroligt central roll i att se till att människor kan känna trygghet i den här förändringen, för utan trygghet blir all förändring ett hot. Då blir den gröna omställningen någonting obehagligt, oförutsägbart. Då blir också teknikutveckling och globalisering ett hot för människor.

A-kassan har en helt avgörande roll för att skapa trygghet i förändringen. Vi brukar ofta tala om den svenska arbetsmarknadsmodellen som protect people, not jobs, just därför att den är till för att gynna den viktiga strukturuomvandling som faktiskt ger både löntagare ekonomisk trygghet och företagen konkurrenskraft och ser till att Sverige kan fortsätta att utvecklas.

Att luta sig mot en idé om att hungriga vargar jagar bäst är både kortsiktigt och väldigt riskabelt, därför att det riskerar att svensk ekonomi stagnerar.

Det här är en skiljelinje i svensk politik. Vi står för både plikt och rätt. Moderaterna pratar mycket om plikt. Jag undrar: Var är rätten?

Arbetslinjen står inte i motsats till trygghet för Sveriges löntagare, snarare tvärtom. De går hand i hand, för det är genom trygghet som vi kan möta framtiden.

Anf. 46 MATS GREEN (M):

Fru talman! Jag konstaterar ändå att den formulering i januariavtalet som vi nu diskuterar är något som vi har stått för länge. Tidigare demoniserade ni socialdemokrater just detta och tyckte att det var fruktansvärt, och nu är det ni själva som ska genomföra den politiken. Det är samma sak som när Stefan Löfven står och pratar om det diaboliska med skattesänkningar, att de hotar välfärden och att det egentligen är det som är anledningen till att vi har en växande och exploderande klankriminalitet i Sverige. Men när Socialdemokraterna kommer med skattesänkningar är alltid resonemanget it's okay when we do it som gäller.

När det gäller den socialdemokratiska arbetslinjen kan jag konstatera att när ni pratar om arbetsmarknadspolitik pratar ni om mer pengar för att administrera arbetslösheten, om man ska vara lite krass. När vi pratar om jobbpolitik handlar det framför allt om att se till att fler människor har en möjlighet att få ett jobb, framför allt genom att vi får fler arbetstillfällen och fler företag som kan och vågar starta och kan växa. Men det handlar också om att göra det där kanske lite tuffare och hårdare men som är nödvändigt, det vill säga att det måste löna sig för fler att gå till jobbet.

När det gäller förändringarna i a-kassan noterar jag återigen att ministern kallar dem tillfälliga. Då förutsätter jag att det som var tillfälligt på tisdagen också är tillfälligt på måndagen och att man inte kommer att permanenta höjningarna.

Återigen: Jag skulle vilja att arbetsmarknadsministern lite problematiserar misslyckandena under förra mandatperioden, då vi hade den högsta arbetslösheten i Sverige under en högkonjunktur. Då är det klart att ni är extremt dåligt förberedda för att hantera en ökande arbetslöshet i spåren av corona. Detta skulle jag vilja höra lite mer om.

Anf. 47 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag kan som sagt inte i dag i talarstolen komma med några budgetnyheter. Det här är en interpellationsdebatt. Men det är såklart ingen hemlighet att jag som socialdemokrat ser ett behov av att rusta och utveckla arbetslöshetsförsäkringen. Den är oerhört central för vår omställningsförmåga, för individens trygghet och för samhällets utveckling, precis som jag har redogjort för.

Vi befinner oss just nu i den mest allvarliga krisen på svensk arbetsmarknad i modern tid. 100 000 människor har blivit varslade om uppsägning, och ungefär en halv miljon människor är anmälda som arbetslösa.

Jag förstår att väldigt många känner en stor oro, och jag vill passa på att vända mig till alla er som känner oro och ser den här debatten. Regeringen har vidtagit historiskt kraftfulla åtgärder för att rädda svenska jobb. Men det är också viktigt som löntagare att man ser om sitt hus och funderar över vad som händer om man skulle förlora jobbet och vad man då kan göra för att stärka sin inkomsttrygghet. Med anledning av det har jag tre uppmaningar.

För det första: Gå med i a-kassan! Det är lika viktigt att man har sin inkomst tryggad som att man har en hemförsäkring.

För det andra: Fråga din arbetsgivare vilka tilläggsförsäkringar som finns på arbetsplatsen! Om man jobbar på en arbetsplats med kollektivavtal finns det oftast sådana.

För det tredje: Kolla om du har inkomstförsäkring via ditt fackförbund! Ofta ingår det i medlemskapet. Om du ännu inte är medlem i facket, gå med! Det är en viktig uppmaning.

Vi har ett väldigt tuftt läge på svensk arbetsmarknad. Men vi ska inte lämna någon i sticket. Vi ska ta oss igenom det här tillsammans.

Slutligen vill jag tacka Mats Green för möjligheten att få diskutera a-kassan, denna centrala del av svensk arbetsmarknadspolitik.

Tack så mycket, också fru talman, för i dag!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2020/21:5 Behandling av känsliga personuppgifter i testverksamhet enligt utlänningsdatalagen

2020/21:6 Ändrade bestämmelser om fotografier och fingeravtryck i SIS II-regelverket

2020/21:8 Utvidgade möjligheter att förvandla obetalda böter till fängelse

Följande interpellationer hade framställts:

den 11 september

2020/21:3 Moratorium för kompetensutvisningar

av *Boriana Åberg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:4 Släktbaserade kriminella nätverk

av *Boriana Åberg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:5 Skyddet av doktor Mukwege

av *Désirée Pethrus* (KD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:6 Terrorklassning av islamiströrelsen Hizbullah

av *Lars Adaktusson* (KD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

den 13 september

2020/21:7 Straffrättsliga åtgärder mot brister vid transport av farligt gods

av *Thomas Morell* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

den 14 september

2020/21:8 Åtgärder kopplade till gängkriminalitet

av *Louise Meijer* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:9 Den i Iran dömdömda svenske medborgaren Ahmadreza Djalali

av *Lars Adaktusson* (KD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 11 september

2020/21:25 Den ökande trängseln i kollektivtrafiken

av *Helena Antoni* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:26 Undervisning vid våra lärosäten

av *Lars Püss* (M)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2020/21:27 Hot mot Panzsjukhuset och doktor Denis Mukwege

av *Fredrik Malm* (L)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:28 Bistånd till organisationer som sprider hat

av *Robert Hannah* (L)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2020/21:29 De utlovade stöden till kollektivtrafiken

av *Thomas Morell* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:30 Hot från Kinas utrikesminister mot tjeckisk talman

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:31 Lagstiftning om sexuellt våld och tvångsäktenskap i Somalia

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:32 Inför FN:s generalförsamlings session

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:33 Statens medieråds samarbete med islamistiska Muslimska brödrskapet

av *Björn Söder* (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:34 Pakistans blasfemilag

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:35 Sverige, EU, Turkiet och Istanbulkonventionen

av *Amineh Kakabaveh* (-)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:36 Brister hos Folkhälsomyndigheten

av *Björn Söder* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:37 Kompetensutvisningarna

av *Ola Johansson* (C)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:38 Svenskt bistånd till Islamic Relief

av *Mats Nordberg* (SD)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2020/21:39 Stöd till Belarus

av *Lawen Redar* (S)
till utrikesminister Ann Linde (S)

den 13 september

2020/21:40 Fordon som spelar hög musik

av *Malin Höglund* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:41 Barn och unga som gifts bort

av *Malin Höglund* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:42 Corona och Försäkringskassan

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 11 september

2019/20:2048 Utvisning av utländska brottslingar

av *Markus Wiechel* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:2068 Myndigheter och allemansrätten

av *Sten Bergheden* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:2056 Tjuvfiske av ål

av *Betty Malmberg* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:2058 Konfidentiella uppgifter om skolor

av *Betty Malmberg* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:2055 Översyn av miljöbalken

av *Sten Bergheden* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:2065 Utvärdering av plastpåskatten

av *Sten Bergheden* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:2063 Återinförd fastighetsskatt

av *Markus Wiechel* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:2073 Skarvens tillväxt i Östersjön

av *Jessika Roswall* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:2072 Försämrad postdistribution som hotar mediemångfalden

av *Hans Wallmark* (M)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:2057 Validering av utländsk examen

av *Betty Malmberg* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:2071 Särreglering av merkostnadsersättning till assistansanordnare

av *Pia Steensland* (KD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:2066 Statens finansiering av organisationer med koppling till islamism

av *John Weinerhall* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:2074 Barnrättsperspektiv inom psykiatrin

av *Clara Aranda* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

Prot. 2020/21:7
15 september

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 15.16.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 11 anf. 42 (delvis)
och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

EMMA PAAKKINEN

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om vice ordförande i utskott	1
§ 2 Meddelande om statsministerns frågestund	1
§ 3 Meddelande om återrapportering från Europeiska rådets möte	1
§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövning	1
§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 6 Svar på interpellation 2019/20:468 om reduktionsplikt	2
Anf. 1 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	2
Anf. 2 MARIA STOCKHAUS (M)	3
Anf. 3 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	4
Anf. 4 MARIA STOCKHAUS (M)	4
Anf. 5 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	5
Anf. 6 MARIA STOCKHAUS (M)	5
Anf. 7 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	5
§ 7 Svar på interpellation 2019/20:471 om tredje elförbindelse till Gotland	6
Anf. 8 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	6
Anf. 9 LARS HJÄLMERED (M)	6
Anf. 10 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	7
Anf. 11 LARS HJÄLMERED (M)	8
Anf. 12 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	9
Anf. 13 LARS HJÄLMERED (M)	9
Anf. 14 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	10
§ 8 Svar på interpellation 2019/20:472 om laddning av elbilar	10
Anf. 15 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	10
Anf. 16 JENS HOLM (V)	11
Anf. 17 ANDRE VICE TALMANNEN	12
Anf. 18 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	12
Anf. 19 JENS HOLM (V)	13
Anf. 20 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	14
Anf. 21 JENS HOLM (V)	14
Anf. 22 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	15
§ 9 Svar på interpellation 2019/20:448 om stöd till en demokratisk utveckling i Belarus	16
Anf. 23 Utrikesminister ANN LINDE (S)	16
Anf. 24 HÅKAN SVENNELING (V)	17
Anf. 25 HANS WALLMARK (M)	18
Anf. 26 KERSTIN LUNDGREN (C)	19
Anf. 27 Utrikesminister ANN LINDE (S)	20
Anf. 28 HÅKAN SVENNELING (V)	20
Anf. 29 HANS WALLMARK (M)	22
Anf. 30 KERSTIN LUNDGREN (C)	22
Anf. 31 Utrikesminister ANN LINDE (S)	23
Anf. 32 HÅKAN SVENNELING (V)	24
Anf. 33 Utrikesminister ANN LINDE (S)	24
§ 10 Svar på interpellation 2019/20:461 om rasism och afrofofi i Sverige	25

Anf. 34 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	25
Anf. 35 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V)	26
Anf. 36 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	27
Anf. 37 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V)	28
Anf. 38 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	29
Anf. 39 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V)	30
Anf. 40 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	30
§ 11 Svar på interpellation 2019/20:467 om	
januariöverenskommelsens del om a-kassan.....	31
Anf. 41 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	31
Anf. 42 MATS GREEN (M)	32
Anf. 43 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	32
Anf. 44 MATS GREEN (M)	33
Anf. 45 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	34
Anf. 46 MATS GREEN (M)	35
Anf. 47 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	36
§ 12 Bordläggning.....	36
§ 13 Anmälan om interpellationer	37
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar	37
§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor	39
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 15.16.	40